

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

ROK BULC

mentorica: dr. Smilja Amon

Slovensko časopisje v času in prostoru
SLOVENSKI NACIONALNI ŠPORTI IN MEDIJI

**SLOVENSKI ROKOMET IN NJEGOVA
ODMEVNOST V SLOVENSKEM ČASOPISJU**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2003

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Spodaj podpisani/-a ROK BULC, rojen/-a 16.1.1978 v

kraju Ljubljana, sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom

SLOVENSKO ČASOPISJE V ČASU IN PROSTORU – SLOVENSKI NACIONALNI ŠPORTI IN MEDIJI:
SLOVENSKI ROKOMET IN NJEGOVA ODMEVNOST V SLOVENSKEM ČASOPISJU.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo diplomsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev / avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oziroma citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da se vsa dela in mnenja drugih avtorjev / avtoric navedena v seznamu virov; slednji je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to jasno zapisal/-a tudi v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatstvo - predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata, bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja, bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne - kaznivo po zakonu (Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, Ur. l. RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede.

Podpis avtorja/-ice:

Ljubljana, 20.12.2002

ZAHVALA

Sebi, da mi je uspelo dokončati študij navkljub tisočim stvarem, ki so me vlekli na (ne)študijske stranpote.

Svojima mentoricama dr. Smilji Amon in dr. Marti Bon ter novinarju Franciju Božiču pa hvala za vso potrpežljivost, ki so jo izkazali pri sodelovanju z menoj.

To je moja največja zmaga!!!

KAZALO

<i>Spremna beseda</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
1. UVOD	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
2. VLOGA ŠPORTA IN MEDIJEV V DRUŽBI	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
2. 1. VLOGA ŠPORTA V DRUŽBI	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
2. 1. 1. IZ SOCIOLOGIJE ŠPORTA	Error! Bookmark not defined.
2. 1. 2. JAVNI INTERES IN CIVILNA ŠPORTNA SFERA	Error! Bookmark not defined.
2. 2. VLOGA MEDIJEV IN JAVNO MNENJE	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
2. 2. 1. JAVNO MNENJE	Error! Bookmark not defined.
2. 2. 2. JAVNOST	Error! Bookmark not defined.
2. 2. 3. ČASOPISI IN OBČINSTVO	Error! Bookmark not defined.
2. 2. 4. ŠPORTNA (ROKOMETNA) PUBLIKA	Error! Bookmark not defined.
2. 3. ROKOMET NA SLOVENSKEM	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
2. 3. 1. ROKOMET MED OSTALIMI ŠPORTI V SLOVENIJI	Error! Bookmark not defined.
2. 3. 2. KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED	Error! Bookmark not defined.
2. 3. 3. ROKOMET V SLOVENIJI DANES	Error! Bookmark not defined.
3. ROKOMET V ČASNIKU DELO	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
3. 1. ŠPORTNI TISK V SLOVENIJI	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
3. 1. 1. BRANOST DELOVIH ŠPORTNIH STRANI	Error! Bookmark not defined.
3. 2. ANALIZA PRISPEVKOV	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
3. 2. 1. JANUAR	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 2. FEBRUAR	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 3. MAREC	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 4. APRIL	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 5. MAJ, JUNIJ, JULIJ	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 6. AVGUST	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 7. SEPTEMBER	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 8. OKTOBER	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 9. NOVEMBER	Error! Bookmark not defined.
3. 2. 10. DECEMBER	Error! Bookmark not defined.
4. INTERVJU	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
5. ZAKLJUČEK	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
6. VIRI	<i>Error! Bookmark not defined.</i>

Spremna beseda

»Rokomet je samo del mojega življenja. Je pomemben, a tu so še druge stvari. Zdravje, dobri prijatelji. Še veliko drugih stvari.«

Roland Schlinger, 18 let

Mladenič, ki je na srečanju Evropske rokometne zveze 2001 na Dunaju izrekel zgornje besede, ni nikakršen znanstvenik, s katerih citati se ponavadi začenjajo diplomska dela. Je zgolj mladi avstrijski rokometas na začetku svoje življenjske in športne poti. Njegove preproste besede sem uporabil, ker je v njih skrit delček mene.

Pred šestimi leti sem bil namreč v povsem podobnem položaju kot on. Kot mlad nadebuden rokometas sem si z metanjem žoge krajšal popoldneve in se nič hudega sluteč prebil tudi v mladinske reprezentance. Videl sem nekaj sveta, si nevede nabiral športne in življenjske izkušnje, predvsem pa sklepal in utrjeval prijateljstva, ki me bodo spremljala vse življenje. Šport se mi je zažrl globoko v kosti.

Pa ne samo meni, marveč kar veliki večini današnjega Zemljinega prebivalstva, ki ga šport spremlja v vsakdanjem življenju. Nekateri ga doživljajo bolj, drugi manj aktivno, toda skoraj ga ni, ki bi si ne privoščil vsaj kratkega sprehoda po nedeljskem kosilu. Rekreativna – od sprehajanja prek prijateljske teniške partije pa vse do gorskih vzponov - je samo ena od oblik športnega življenja. Tekmovalni šport, temu se zapiše manjši del ljudi, so poznali v vsej človeški zgodovini, tako npr. Plesec (2001: 1) navaja, da so nogometu podobno igro poznali Kitajci že v tretjem tisočletju pred našim štetjem. Z leti se je šport razvijal, temeljni kamen sodobnega športa, kot ga poznamo danes, pa so prav gotovo postavili Stari Grki, ki so z atenskim olimpijskim igrani »zapečatili« usodo nadaljnega razvoja vrhunškega športa. Ta se je vse od tedaj nezadržno bohotil, pravi razcvet pa doživel v 20. stoletju s pomočjo množičnih medijev.

Le-ti so športu dali povsem nove razsežnosti. Kot pravi Goldlust v Mulec (2000: 4), bi bila idealna poroka v nebesih prav poroka med športom in mediji. Slednji so s svojim tehničnim razvojem spremljanje športnih dogodkov pripeljali domala do izvirnosti, živo spremljanje televizijskih prenosov pa je zaradi nešteto tehničnih rešitev (super počasni posnetki, različni zorni koti, grafična oprema itn.) nemalokrat celo bolj kakovostno kot ogled dogodka na prizorišču. Prav zaradi tega se dogaja, da posamezni športni dogodek prikuje pred televizijske zaslone več kot milijardo človeških duš (finale nogometnega svetovnega

prvenstva¹, olimpijske igre itd.), kar priča o izjemni moči množičnih medijev, ki jo le-ti tudi spretno izkoriščajo v poslovne namene. Moč medijev je dandanes tako velika, da se urnik športnih tekmovanj prilagaja luknjam v televizijskem sporedu², šport pa je vse prej kot telesna vaja, igra ali tekmovanje postal tržno blago (Briški, 2000: 5).

Kljub veliki prevladi televizije v športnem medijskem prostoru tudi radio ni izgubil svoje funkcije. Tako radijski prenosi večinoma vzporedno s televizijo pokrivajo športne dogodke, spremljajo pa jih predvsem tisti, ki v danem trenutku nimajo možnosti gledati televizije, so na poti itd. Radijski prenosi prevladujejo tudi s težko dostopnih krajev, kamor se kamera ne more prebiti. Hkrati ima radio interpretativno funkcijo; s svojimi komentatorskimi prispevki športne dogodke tudi vrednoti ter jih z razširjenimi intervjuji pojasnjuje.

Zadnje, a nikakor ne nepomembno, pa je časopisje. Zaradi povsem tehničnih razlogov je seveda najmanj ažurno, zato športnih dogodkov ne more spremljati v živo kot njegova elektronska brat in sestra. In vendar tudi šport v časopisju zaseda pomembno mesto. V zadnjih dveh desetletjih je luč sveta ugledalo nešteto (specializiranih) športnih dnevnikov, tednikov in mesečnikov, ki se športu posvečajo najbolj natančno, analitično in kritično, česar kratki radijski in televizijski prispevki ne prenesejo; časopisni papir pač. Kljub temu časopisje še vedno opravlja tudi vestičarsko in poročanjsko funkcijo informiranja o dogodkih in rezultatih, vendar je ta potisnjena v ozadje. Primat je prepustila mnenjskim člankom in razširjenim intervjujem, ki razkrivajo ozadje športnih dogodkov, o katerih smo glavne stvari tako ali tako že izvedeli s televizije in radia. Večina časopisov ima t. i. športne strani. Analize so pokazale, da takšne strani sestavljajo do 20% tiskane površine. Če temu dodamo še specializirane športne časopise in revije, ugotovimo, da so tiskani mediji resen konkurent radiu in televiziji. Specifičnost v odnosu z radiom in televizijo so opisi in komentarji dogajanja, o katerih se govori po tekmovanju (Jankovski, 1981).

Prav z analizo in vrednotenjem športa po mojem mnenju časopisi še vedno v veliki meri krojijo športno javno mnenje in le-to je predmet raziskovanja mojega diplomskega dela.

Zanimalo me je predvsem to, kako se s športnimi uspehi spreminja poročanje o posameznem športu. Ga je več, se o njem piše drugače?

Ker sem od malih nog zapisan rokometu, sem se v svoji diplomski nalogi posvetil medijskemu prostoru, ki je na Slovenskem odmerjen temu borbenemu, moškemu športu.

¹ Finalno tekmo svetovnega prvenstva leta 1998 med Francijo in Brazilijo si je samo v Nemčiji neposredno ogledalo dobrih 24 milijonov gledalcev (Mulec, 2000: 4).

² V mnogih športih so celo priredili pravila in način tekmovanja, da le-ta ustrezajo televizijskim prenosom. Primer: ker so bile partije tenisa predolge za neposredno prenašanje, so uvedli t. i. tie break.

1. UVOD

Slovenska moška rokometna reprezentanca se je leta 2000 kot prvi (in zaenkrat edini) ekipni šport v samostojni Sloveniji uvrstila na olimpijske igre (v Sydneyu), kar je utemeljena raziskovalna iztočnica in zaradi tega tudi predmet raziskovanja moje diplomske naloge. Odmeve sem raziskal v Delu, ki velja za osrednji slovenski dnevnik. Kot vsi ostali slovenski dnevni časopisi, ima tudi Delo športno redakcijo, ki nekaj svojega prostora odmeri rokometu. Zato sem se pri raziskovanju predvsem naslonil na rokometne prispevke, objavljene leta 2000 v tem časopisu.

Pri raziskovanju sem sledil hipotezi, da je odmevnost posameznega športa v medijih predvsem odvisna od njegovih mednarodnih uspehov ter da je rokomet z uvrstitvijo moške reprezentance na olimpijske igre (in še prej s petim mestom na evropskem prvenstvu) postal medijsko odmeven šport.

Pri delu sem uporabljal teoretično in analitično metodo. Teoretični del, v katerem sem zajel pregled sociologije in psihologije športa, teorijo medijev in nekaj komunikoloških nastavkov javnega mnenja, sem zajel v drugem poglavju. Teoretična izhodišča za ta del diplomskega dela sem iskal na dveh znanstvenih področjih: komunikologiji in sociologiji športa. Ker je naloga zasnovana interdisciplinarno, sem se opiral na dognanja znanstvenih raziskav na Fakulteti za družbene vede in Fakulteti za šport.

Literaturo za komunikologijo sem v veliki meri našel v Osrednji družboslovni knjižnici Janeza Goričarja na ljubljanski Fakulteti za družbene vede, s čimer nisem imel večjih težav. Le-te so se pojavile pri iskanju znanstvenih besedil s področja sociologije športa, na katerem je literature malo. Zaradi očitnega pomanjkanja tovrstne športne literature na Fakulteti za družbene vede sem si pomagal z deli, ki jih ima na zalogi knjižnica Fakultete za šport. Raziskovanje je bilo še posebej težavno, ker na slovenskem prostoru do sedaj ni bila narejena še niti ena celovita raziskava o sociologiji športa pri nas. Še posebej velika praznina je na področju slovenskih nacionalnih športov, o katerem nisem zasledil ničesar. Žal pomanjkanje literature na tem področju ni olajšala niti uporaba svetovnega spleta, od katerega sem si veliko obetal, na koncu pa na njem nisem našel skoraj nič uporabnega. Analitični del raziskave, na katerem zaradi pomanjkanja znanstvene literature temelji celotno diplomsko delo, izhaja iz teoretičnih opredelitev drugega poglavja, v veliki večini pa sem ga opravil v športni redakciji časopisne hiše Delo, pri čemer mi je pomagal novinar športne redakcije Franci Božič. Baza podatkov je bil snop vseh Delovih športnih prispevkov v raziskovalnem letu 2000; torej od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2000. Iz te interne unikatne knjige športne redakcije sem izbrskal vse prispevke (poročila, intervjuji, vesti, komentarji, glose, kolumne, itd.) na temo moške rokometne reprezentance Slovenije in jih

analiziral glede na njihovo število, pozitivno, negativno ali nevtralno konotacijo ter v širšem sociološkem kontekstu v smislu vrednotenja celotnega slovenskega naroda skozi oči rokometnih uspehov moške reprezentance. Osrednja točka raziskovanega leta so bile olimpijske igre 2000 v Sydneyu, kot pričakovan mejnik v odmevnosti rokometna na slovenskih tleh.

Izvečke raziskovanja sem analiziral ter z novim znanjem preveril hipotezo mojega diplomskega dela, o čemer več v zaključku.

2. VLOGA ŠPORTA IN MEDIJEV V DRUŽBI

2. 1. VLOGA ŠPORTA V DRUŽBI

2. 1. 1. IZ SOCIOLOGIJE ŠPORTA

Vsakdanjik v današnjem svetu je vse bolj natrpan s službenimi dolžnostmi, vse manj pa posamezniku ostaja prostega časa, v katerem se človeško telo umiri in pripravi na nove življenjske izzive. Tempo življenja v 21. stoletju povzroča nenehno izpostavljenost pritiskom in stresom, katerih posledice poskušamo ublažiti na različne načine.

Eden od najbolj zanesljivih in učinkovitih načinov je ukvarjanje s športom. Telesna aktivnost namreč ne povzroča samo fizične zadovoljitve potreb človeškega telesa, marveč se ob tem sprošča tudi negativna energija, ki se v človeku nabira na delovnem mestu, v šoli, doma, pa tudi na primer v prometnih zamaških, kjer človek izgublja živce in dragocen čas. Poleg tega je šport tudi izjemno pomemben družabni dogodek in kot tak še posebej pomemben za človekovo družabno življenje, ki zaradi zgoraj naštetih okoliščin v modernem svetu prav tako zelo trpi. Tako prav druženje na športnih terenih vse večkrat zamenjuje druženje v mestnih kavarnah in restavracijah, ki so bile osrednje zbirališče meščanstva vse od 18. stoletja naprej. Ukvarjanje s športom in mesto le-tega v današnji družbi je zatorej izjemno pomembno, o čemer govorita tudi profesorja na Fakulteti za šport Mojca Doupona in Krešimir Petrović, ki v učbeniku Šport in družba (2000: 7) takole opredelujeta šport v družbeni sferi 21. stoletja: »Ne govorimo zgolj o interesu za šport zaradi utilitarnih vrednot, kot sredstvu za razvoj zdravja, zaradi negovanega telesa, zaradi razvedrila, temveč po številu ur in kakovosti prihaja v ospredje šport kot vse bolj razširjena dejavnost, ki jo lahko umestimo v pojmovanje športa kot vsebine in kakovosti življenja.« Omenjena avtorja se spustita v svojem raziskovanju sociološke pomembnosti človeške aktivnosti še dlje in ugotavljata, da »se na začetku tretjega tisočletja vidi tudi šport predvsem kot izziv človeštvu, da kjer in kadar je to le mogoče ohranja DOSTOJANSTVO³ slehernega človeka kot zagotovilo možnega dostojanstva vseh.« (Doupona, Petrović; 2000: 9) Pogosto torej šport v današnji kapitalistični družbi, ki je, bolj kot ne, sla po uspehu in bogastvu, ohranja v svoji prvinski (rekreativni) obliki DOSTOJANSTVO človeka, ki mu je pri športu zagotovljeno s spoštovanjem pravil, ki za določeno panogo veljajo. Poraz v športu je lahko dostojanstven in ohranja ljubezen do le-tega, porazi v vsakdanjem poklicnem življenju pa so lahko bolj usodni in lahko vodijo celo v eksistencialne težave. Tekmovalni šport se slednjemu na žalost športnih romantikov vse bolj približuje, saj ga tržna narava hočeš nočeš sili v to smer, toda to je že stvar globljega moralnega pomena.

³ Poudarki v tekstu so preneseni iz izvirnega besedila.

Nasploh velja sociologija športa, ki je (po Doupona, Petrović; 2000: 26) »empirična in teoretična znanost, ki raziskuje družbene pojave vezane za šport in njegovo družbeno funkcijo«, za precej mlado znanstveno disciplino. Razvijati se je začela v začetku 20. stoletja, ko je A. Risse, nemški sociolog, izdal knjigo z naslovom *Soziologie des Sports* (1921). Do takrat so namreč ljudje šport pojmovali kot posebno stvar, disciplina »per se«, in ji niso posvečali večjega družbenega pomena. K. Diem jo je definiral za nekakšno vmesno panogo med igro in resno socialno aktivnostjo. (v Doupona, Petrović; 2000: 14).

Danes se uveljavlja mnenje, da šport predstavlja pomemben kamenček v mozaiku privatnega in tudi družbenega življenja, kar se odraža tudi v odmevnosti nekaterih največjih športnih dogodkov v svetu, ki so večkrat osrednja tema javnih in zasebnih debat. Ukvarjanje s športom je neposredno vpleteno v naša življenja in se deloma tudi zrcali v lastni identifikaciji, pa tudi v identifikaciji celotnih družbenih skupin. Tako so se v letih razvoja športi razvijali celo v to smer, da nekateri veljajo za »moške«, drugi pa za »ženske«. To pa seveda ne velja zgolj za tekmovalne športe, kjer so zaradi velikih fizioloških razlik med moškim in ženskim telesom nekateri »obsojeni« na določen spol, marveč tudi pri rekreativnem ukvarjanju. Tako sta npr. aerobika in tae-bo povsem v ženski domeni in le redki so predstavniki močnejšega spola, ki se pomešajo v vadbene skupine polne deklet in žensk. Na drugi strani je igranje nogometa pretežno moška zadeva, kjer se predstavnice ženskega spola pojavijo le malokdaj. Še več, Doupona in Petrović (2000: 7) govorita celo o tem, da šport postaja vse bolj prestižna dejavnost nekaterih družbenih skupin, ki čutijo športne zmage in poraze kot del svojega družbenega življenja. Tipičen primer športa, ki ga igra pretežno finančno zelo dobro stoječi sloj prebivalstva, je golf, ki je zaradi visokih stroškov članarin klubov nižjim socialnim slojem domala nedosegljiv in ima pri slednjih prav zaradi tega pridih snobizma in zaprtosti pred ostalimi. Tudi tenis je v velikih primerih šport, ki ga igrajo uspešni poslovneži, ki s svojo prisotnostjo na tem ali onem turnirju potrjujejo svoj družbeni status.

Nasploh je šport v vsaki družbi pomemben element tekočih običajev in kultur. Lahko ga brez težav označimo za fenomen, v katerem se srečujejo, prepletajo in zrcalijo politični, ekonomski in kulturni problemi vsakega; tudi našega časa (Doupona, Petrović; 2000: 15). Razcvet tehnologije je pri raziskovanju zgornjega veliko doprinesel. Interdisciplinarne študije z drugimi področji sociologije so pripeljale do izjemno zanimivih ugotovitev. Zanimiva sta moč in vpliv športa, ki ju celotna država lahko uporablja v svoje propagandne namene. Ni namreč iz trte izvit rek, da so športni uspehi mlade Slovenije največja (in najcenejša) promocija naše dežele. Da ima šport izjemne politično propagandne sposobnosti, so se še posebej zavedali v bivših socialističnih državah, kjer so v nastope svojih športnikov na mednarodnih tekmovanjih izjemno veliko vlagali. Zmaga na športnem terenu namreč ni imela zgolj viteške vrednosti, marveč je pomenila tudi izkaz politične (pre)moči določene države. S tem je bil

šport podaljšana roka vladajoče politike in odsev moči države, ki je prek športnih dosežkov hotela pritegniti pozornost oziroma se okrepiti na političnem zemljevidu sveta. Hladna vojna med vzhodnim in zahodnim blokom je šla tako daleč, da so zaradi izkazovanja moči enih ali drugih na športnem področju športnike tako rekoč prisilili v trdo treniranje, da bi iz njih potegnili najboljše možne športne dosežke. Naporni treningi po več kot šest ur na dan so bili nekaj povsem običajnega. Poleg tega so do boljših rezultatov skušali priti tudi z jemanjem kemijskih pripomočkov, ki so jih brez ustreznih testiranj stranskih učinkov dajali svojim športnikom. Navkljub raziskavam, ki so potrdile škodljivost mnogih športnih poživil, doping v športu ostaja poglavitna težava, s katero se ukvarja sodobni šport in ki kazi tudi tako pomembna športna tekmovanja kot so olimpijske igre.

Šport je oblika družabnega življenja. Obisk športnega dogodka je pogost način druženja s prijatelji in znanci, pri katerem se združita človekovi potrebi po socialnem življenju (biti med ljudmi) ter spremljanje športnih dogodkov.

V Sloveniji se je v eni redkih tovrstnih znanstvenih raziskav z obiskom in spremljanjem športnih dogodkov ukvarjal Jošt⁴, ki je izvedel raziskavo, v kateri je Slovence spraševal, ali in na kakšen način spremljajo tekmovanja. Ti podatki potrjujejo tezo, da je takih, ki redno spremljajo tekme v živo v Sloveniji zelo malo. Kar 32,3% Slovencev namreč nikdar ne stopi na prizorišče športnega dogodka. Občasno, to so tisti, katere privabi na tribune kako slovito gostujoče ime nasprotnika domačega moštva, spremlja v živo športne prireditve malo manj kot 61% ljudi, tedensko pa se jih na ogled tekem odpravi 6%. Le en odstotek ljudi je športnih zasvojenec, ki si življenja ne morejo predstavljati, ne da bi si športne prireditve v živo ogledali večkrat na teden. Večinoma v Sloveniji prevladujejo ljudje, ki športne dogodke najraje spremljajo prek televizijskih zaslonov in se ne podajajo na športne terene, da bi si boje ogledali v živo. Več podatkov o tem v poglavju o medijih.

2. 1. 2. JAVNI INTERES IN CIVILNA ŠPORTNA SFERA

Serija petnajstih prispevkov Delovega športnega novinarja Ota Giacomellija z identičnim nadnaslovom je izhajala med majem in avgustom 2002 v ponedeljkovi športni prilogi Dela. V problemsko zastavljenih prispevkih je gospod Giacomelli, ki velja za enega starost slovenskega športa in človeka, ki tudi politično deluje na področju športa že več kot 30 let, opisal slabo organiziranost športa pri nas. Pod kritičnimi naslovi kot npr. »To ni perpetuum mobile!« (Delo, 6. 5. 2002: 19), »Država slab rabsodnik« (Delo, 20. 5. 2002: 17) in »Šport niso javna dela« (Delo, 15. 6. 2002: 22) itd. je razkril zaskrbljujoč položaj slovenskega športa,

⁴ Rezultate raziskave sem našel v knjigi Šport in družba (Doupona, Petrović; 2000: 179).

njegove politične organiziranosti in večnih težav in nepravilnosti v financiranju oz. »Z drugimi besedami gre za različne poglede, kako naj bi smotrno opredelili javni interes na področju športa, na katerega se država in lokalne skupnosti odzivajo s svojimi gmotnimi in drugimi ukrepi.« (Giacomelli, 6. 5. 2002: 19).

Pri tem je v osnovi šport razdelil na šport za vse, katerega osnova je športna vzgoja (telovadba) v vzgojnih zavodih, ter vrhunski šport, s katerim se ukvarja peščica državljanov, ki redno trenira in nastopa na državnih in mednarodnih tekmah. Obe zvrsti se med seboj zelo razlikujeta, hkrati pa krepko prepletata, saj brez športa mladih, ki nedvomno spada v sfero športa za vse, ne bi bilo vrhunskega športa, ki ga predstavljajo prav tisti mladi, ki so v športu vztrajali in prek trdih treningov dosegli višji ali nižji nivo uspehov.

Giacomelli se je posebej ustavil pri nasprotju med javnim interesom ter državo, ki po njegovem mnenju preveč birokratsko vodi to sfero življenja. Kritike Zakona o športu (ZŠ, 1998) in Nacionalnega programa športa (NPŠ, 2000) so usmerjene v neživljensko pravnih aktov o slovenskem športu, pri čemer je glavni problem po Giacomellijevem mnenju nesmotrno (na novo) ustanovljenih in finančno potratnih športnih zavodov in agencij ta, da se med državo in športnimi društvi kot pristno in neprofitno obliko civilne družbe ni vzpostavil podporni (subsidiarni) odnos, kot ga poznajo vse zahodnoevropske države: »V (zahodni) Evropi, ..., je samo po sebi umevno, da se upravljanje športa deli na javno (država, dežele, občine) in samoupravno v civilni športni sferi, torej društvih ter njihovih združenjih in zvezah. Obe obliki upravljanja sta spletni neke vrste podporno (subsidiarno) partnerstvo.« (Giacomelli, 6. 5. 2002: 19) Pri nas pa se država vse preveč vidi v vlogi športnega razsodnika, namesto da bi samo iz ozadja pomagala slehernemu društvu za njegovo čim bolj uspešno delovanje: »... ki postavljajo državo in lokalne skupnosti (beri: upravno birokracijo) v nadrejeno vlogo arbitrov ob razdeljevanju javnega denarja za šport.« (Giacomelli, 27. 5. 2002: 16) Prav pri slednjem – denarju – pa se vse začne in konča. Kako birokratsko neučinkovita, brezbrizna in neumno organizirana je država, je razvidno iz naslednjega odlomka:

»Naravnost bizarna je zgodba o Planici oz. tamkajšnjem sistemu skakalnic. Čeprav gre za sedem desetletij vseslovenskih vlaganj iz različnih virov, ..., so jih država, OKS in Smučarska zveza Slovenije brezbrizno podarili Občini Kr. Gora. Ker ta z državnim zimskim skakalnim centrom ne ve, kaj početi, ga je dobilo v upravljanje rateško ŠD Planica. Za sanacijo Planice bo nujno potreben državni in občinski denar. Država vlaganja pogojuje z lastnino na objektih, občina nima veliko denarja, ŠD Planica krpa obnovo objektov z dohodki od prireditelj, Smučarska zveza Slovenije pa bi del tega denarja (od TV pravic) rada zadržala zase, ker ga potrebuje za financiranje skakalnih reprezentanc. Vrtenje v krogu brez nepredstavljivega konca, največji športni ponos Slovenije pa propada. Kje se je zgubila potentna državna športna politika, ki naj bi videla dlje od civilne sfere? Odgovor: v resnici je impotentna.« (Giacomelli, 3. 6. 2002: 17)

Problem pri razdeljevanju državnega denarja za šport vidi Giacomelli (Delo, 5. 8. 2002: 16) tudi v tem, da se vedno znova skuša najti prednostne športne panoge, »kar pa je ravno tako nerešljiv problem kot kvadratura kroga.« (Giacomelli, 5. 8. 2002: 16). Vsi poskusi vrednotenja posameznih športnih panog do sedaj so se pokazali za neplodno početje. Tak je tudi zadnji

poskus Fundacije za financiranje športnih organizacij (FŠO), ki je naročila študijo z nerazumljivim naslovom *Rezultati analize vrednotenja kriterijev in spremenljivk za vrednotenje športnih panog z vidika vrhunškega športnega rezultata v Republiki Sloveniji* in jo je Giacomelli označil za »klopotec v znanstveni embalaži«. V raziskavi, ki je vsebovala »25 objektivno merljivih spremenljivk« je vrednotenje opravilo kar 21 članov projektne skupine, kar je ob tem, da je študija »jezikovno skropucalo in obupna produktna latovščina« (Giacomelli, 5. 8. 2002: 16), povsem nesprejemljivo. Zaskrbljujoče je, tako Giacomelli, da taka »znanstvena« dognanja služijo zgolj in samo športni birokraciji, ki preko takih raziskav civilni sferi, nemočni kot je, daje občutek, da so odločitve birokratov (o delitvi denarja) realne in plod resnih raziskav. Giacomelli vidi edino racionalno rešitev v sprotnem ocenjevanju dveh (in ne 25!) spremenljivk, ki sta edini verodostojni za oceno posameznega športa: mednarodno uspešnost in odmevnost vrhunskih rezultatov v posameznih športnih panogah. »Nenehno preverjanje in vrednotenje dosežkov ter realnih okoliščin, v katerih poteka uresničevanje prednostnih programov vrhunškega športa, je kajpak naloga pristojnih strokovnih teles, ki pripravljajo tudi podlage za športnopolitično odločanje organov v samoupravno organizirani društveni športni sferi ter javnih upravljavcev športa.« (Giacomelli, 5. 8. 2002: 16).

2. 2. VLOGA MEDIJEV IN JAVNO MNENJE

2. 2. 1. JAVNO MNENJE

Mesto, vloga športa in ugled, ki ga uživajo posamezne športne panoge ter šport na sploh je v veliki meri odvisen od javnega mnenja, ki ga ima športna javnost. Obisk na tekmah ter priljubljenost športov sta v tesni povezavi z pojmom javnega mnenja, zaradi česar sem v svojem diplomskem delu raziskal teoretične osnove javnosti, javnega mnenja itd. Slavko Splichal v svojem delu *Javno mnenje* (1997), ki je bil osnova mojega toretičnega komunikološkega raziskovanja, opozarja, da so »Pojmi javna sfera, javnost, publika, publiciteta in javno mnenje med najbolj protislovnimi, dvoumnimi in nerazvidnimi pojmi v družboslovnih znanostih.« (Splichal, 1997: 7) Javno mnenje je izredno zapleten in težko določljiv pojem, ki ima nešteto možnih definicij in razlag, ki si med seboj nasprotujejo, se dopolnjujejo in celo kritizirajo. Kljub temu pa ga vsi uporabljajo in izkoriščajo njegovo izjemno moč v sferi medosebnega in javnega komuniciranja, oglaševanja itd. Pomembnost javnega mnenja v družbi Splichal primerja celo z demokracijo: »Podobno kot demokracija tudi javno mnenje nosi avro legitimnosti: zakoni, politike, odločitve, celo prepričanja in vojne so videti upravičeni, če so v soglasju z javnim mnenjem.« (Splichal, 1997: 7) Zaradi neznanske moči,

ki jo ima javno mnenje, se z njim vsakodnevno ukvarjajo milijoni ljudi po svetu, ki z najrazličnejšim delovanjem poskušajo obrniti to družbeno silo sebi v prid. Imeti javno mnenje na svoji strani, pomeni imeti prav. Pomeni tudi, da imaš za seboj določeno maso ljudi, ki se strinja s tvojimi odločitvami ter te v njih podpira. V tem smislu je javno mnenje v demokraciji celo prevzelo funkcijo religije, ki jo je v predmodernih družbah predstavljala božja volja (Splichal, 1997: 7). Hkrati javno mnenje predstavlja svobodo (ali po Kantovo pogum) izražanja mnenj, ki se odraža v svobodi tiska in človeka nasploh ter je potemtakem osnova demokratičnega življenja (Splichal, 1997: 5).

In kakšna potemtakem sploh je definicija pojma javno mnenje? Težava je skrita že v samem pojmu »javno mnenje«. Besedica »javno« se namreč nanaša na nekaj univerzalnega, objektivnega in splošnega, medtem ko »mnenje« simbolizira nekaj osebnega, individualnega, specifičnega. Ta notranji oksimoron pojma javno mnenje še podkrepi zunanje nasprotje, pri katerem mora posameznik za družbeni konsenz upoštevati neko tuje mnenje. Splichal (1997: 4) je navkljub veliki nejasnosti in težavam definicijo javnega mnenja poskusil zarisati takole: *»Javno mnenje je komunikacijski proces, v katerem si posamezniki in skupine prizadevajo doseči konsenz o spornih javnih zadevah z namenom, da bi vplivali na delovanje institucij oblasti.«* Da se o t. i. sporni zadevi sploh začne govoriti – komunikacija je ključna! - in o njej nastane javno mnenje, ki vpliva na odločitve, so po Tönniesu (v Splichal, 1997: 4) potrebni štiri osnovni koraki: 1. skupina ljudi postane pozorna na nek problem, 2. razprava o problemu pridobi pozornost širše javnosti, 3. udeleženci razprave oblikujejo alternativne možnosti in jih kasneje omejijo na nekaj alternativ, 4. s soglasjem izoblikovano mnenje sprejme večina članov razprave kot konsenz. Konsenz je tako zadnja stopnja v oblikovanju javnega mnenja in ni nikoli popoln, kajti tudi če se vsi strinjajo, je stopnja strinjanja posameznikov različna (Splichal, 1997: 4). Sociološke teorije ga kot zdravorazumsko voljo enačijo s soglasjem, vendar jih Mead in Dewey, ki se jima naš avtor Slavko Splichal (1997: 12) pridružuje, zavračata s teorijo, da je konsenz mnenje v skupini, ki ga vsi člani zaznavajo kot najbolj sprejemljivega od vseh, ni pa nujno, da se z njim strogo strinjajo. Park (v Splichal, 1997: 25) je podal o tem zelo zanimivo mnenje: *»Napačno je gledati na javno mnenje kot na mnenje, ki je sprejemljivo v enaki meri za vsakega posameznega člana skupnosti. Je prej mnenje ali stališče, ki je ekterno vsakemu posamezniku in je videti kot nekaj objektivnega. Prav zato, ker je javno mnenje razumljeno kot rezultat posameznih kritičnih stališč, se pri različnih posameznikih izraža različno.«*

Pečat raziskovanju javnega mnenja je dodal Ferdinand Tönnies, ki je s kritiko javnega mnenja in teorijo mnenja javnosti problematiko obdelal povsem iz druge perspektive ter procesom v družbi in kulturi prepustil primat pred institucijami (Splichal, 1997: 9). Njegovo mnenje javnosti, ki nadomešča pojem javno mnenje, postavlja v ospredje socialno voljo, katere subjekt je javnost, ki naj bi mnenje javnosti izoblikovala na podlagi soglasja. Le-to naj

bi bilo po Tönniesu rezultat védenja in je oblikovano kot racionalna sodba. S tem daje mnenju javnosti Tönnies velik strateški pomen, ki v družbi tekmuje z zakonodajo kot drugo obliko socialne volje (Splichal, 1997: 10). Zaradi intelektualnega vložka posameznikov pri mnenju javnosti je zagovarjal samostojno mišljenje in kresanje mnenj ocenil kot korporativni duh katere koli skupine, če to sloni na racionalnem mišljenju in védenju. S tem je Tönnies označil mnenje javnosti kot racionalizirano obliko religije (Splichal, 1997: 10).

V predstavitvi pojma javno mnenje ne smemo mimo edine ženske predstavnice Elisabeth Noelle-Neumann, ki je s svojo znamenito teorijo o spirali molka pustila veliko sled v komunikološki znanosti. Temeljni člen v njenem modelu so človekova težnja po zmanjšanju kognitivne disonance, zagotavljanje konsenza v družbi, vloga množičnih medijev kot javnega očesa in hkraten nadzor javnega mnenja nad državljani in oblastmi (Splichal, 1997: 12). Po mnenju te avtorice ima javno mnenje funkcijo nekakšnega družbenega nadzora, ki je nad vsemi in opazuje vsako dejanje posameznika, čeprav je to le njegov lažni občutek.

Posameznik se tako vede konformno družbi zaradi strahu pred osamitvijo, saj ga množični mediji in okolica nasploh zasipajo z enotnim javnim mnenjem. Njeno razmišljanje je sprožilo celo vrsto kritik, ki Noelle-Neumannovi očitajo, da njena teorija drži samo za redke posameznike, ki se nikoli ali pa zelo redko pogovarjajo o javnih zadevah.

Po Splichalovem (1997: 9) mnenju so se teorije javnega mnenja z leti vse bolj nagibale k praktični uporabnosti in empiričnemu raziskovanju tega pojma. Tako so obdobje po letu 1930 zaznamovale mnenjske raziskave, ki so jih predvsem izvajali ameriški sociologi, ki so si želeli normativne teorije spraviti na plodna tla in jih oživiti v realnem svetu. Zanimanje se je odmaknilo od gole teorije ter se osredotočilo na empirično raziskovanje. Zelo velik pomen so dobile mnenjske raziskave in javnomnenjska glasovanja, kjer se da javno mnenje izmeriti in ga tudi praktično uporabiti. V današnjem času so tipične in najbolj podrobne oblike javnomnenjskega raziskovanja volitve in referendumi, s katerimi (zaradi visokih stroškov večinoma na ravni države) dobimo vpogled v mnenje javnosti o perečem problemu. James Bryce (v Splichal, 1997: 13) je razlikoval štiri stopnje nastajanja javnega mnenja: prek nezavedne in pasivne v zavedno in aktivno. Tretja, zavedna, naj bi se odražala na časovno določenih volitvah, četrta pa naj bi bila možna šele ob (njemu še neslutnem) tehnološkem razvoju, s katerim bi vsak državljan dobil vsakdanjo možnost »merjenja ljudske volje«. Ta danes predstavljajo javnomnenjska glasovanja (angl. public opinion polls), ki so se razvila s padcem kritične (beroče) javnosti, ki ni več stalno razpravljala o delu parlamenta in oblasti. Vendarle pa so se tudi napovedi rožnate prihodnosti javnomnenjskih raziskav stopile v kritikah manipulacije z javnim mnenjem, poguben učinek pa imajo tudi na politične predstavnike, ki raje kot svojemu razumu sledijo smernicam tržnih raziskav.

Javno mnenje je bilo pogosto izpostavljeno številnim manipulacijam, pri čemer so ključnega pomena množični mediji. Le-ti lahko namreč s svojim poročanjem na javno mnenje

neposredno vplivajo, ne pa samo izražajo, kot trdi Tönnies v (Splichal, 1997: 10). »Pogosto srečamo prepričanje, da je kritično publiciteto, značilno za zgodnje obdobje kritičnega tiska, nadomestila manipulativna publiciteta, ki je podobno kot reprezentativna javnost lahko le sredstvo manipulacije javnosti in legitimizacije politične oblasti.« (Splichal, 1997: 14)

Neodvisnost državnih medijev je tako ključnega pomena za demokratično družbo, o čemer pričajo tudi takojšnje zasedbe medijskih hiš v vseh nedavnih vojnah, v katerih želi ena ali druga stran z zasedbo medijev pridobiti možnost množičnega komuniciranja po svojem okusu ter s tem ustvarjanja javnega mnenja, ki ji podeljuje legitimnost takega ali drugačnega ravnanja. »Agenda setting« oz. postavljanje družbenega dnevnega reda je postala funkcija medijev, ki po svoji presoji odločajo, katere stvari so v javnosti najbolj pomembne in vse raziskave kažejo, da isti vrstni red pomembnosti navajajo tudi pripadniki iste družbe. »Za nekatere novodobne ideje o javnem mnenju kot (predvsem) družbenem nadzoru je ta predpostavka celo temeljna.« (Splichal, 1997: 14).

2. 2. 2. JAVNOST

Pojmu javnost ne moremo neprotislovno določiti pomena. Sama beseda javnost namreč označuje dve stvari: javnost kot socialna kategorija, skupina ljudi, in javnost kot značilnost ali narava neke dejavnosti (zasebno – javno). Kot Splichal (1997: 20) nadaljuje, se je pojem javnosti res razvil šele z razvojem moderne demokracije, kjer simbolizira vse subjekte, ki sodelujejo v političnih in drugih socialnih razpravah. Vendar pa korenine segajo v zametek zgodnje meščanske družbe. Tak primer so zagotovo grški polisi, v katerih so državljani⁵ neposredno vplivali na odločitve v ustvarjanju skupnega življenja. Za boljše razumevanje javnosti se je treba obrniti tudi v sedanost in prihodnost. Nastanek liberalnega modela javnosti na začetku 20. stoletja je vezan na temeljne človekove pravice in svoboščine (svoboda mišljenja in govora, združevanja, tiska, osebna svoboda, nedotakljivost stanovanja) (Splichal, 1997: 21). Po njegovem zatonu se je druga generacija temeljnih pravic ukvarjala z ekonomskim in socialnim vidikom, medtem ko je tretja generacija, ki vlada v našem času, orientirana na komunikacijske in informacijske pravice v javnosti ter njihovo omejevanje. Na drugi strani pa se v modernem svetu pojavlja problem zasebnosti, kajti mediji vse bolj vdirajo v posameznikovo zasebno sfero. V današnjem svetu je po Splichalu (1997: 22) javnost obravnavana kot:

1. specifična *socialna kategorija*, ki se pojavlja kot družbeni akter, subjekt, torej zlasti v odnosu do kakega dogajanja;

⁵ Med državljane so tiste čase uvrščali svobodne moške, starejše od 21 let. Sužnji, ženske in otroci niso imeli nobenih političnih pravic.

2. specifična *narava* kake dejavnosti ali prostora (značilnost ali stanje javnega);
3. določeno *področje* (javna sfera, domena) družbenega življenja, ki s svojo kompleksnostjo presega javnost v pomenu kategorije (akterja) ali naravne dejavnosti;
4. *javno mnenje*, ki na nek način povezuje vse tri zgornje pomenske razsežnosti in jim dodaja četrto mnenjsko razsežnost.

Čikaška šola sociološko pojmovanje javnosti definira kot ohlapno organizirano kolektiviteto ali skupino, ki nastaja v racionalni razpravi (Splichal, 1997: 22). Tako skupino ljudi je težko oz. nemogoče natančno opredeliti in jo identificirati. Klasičen in razsvetljski pogled na javnost je le-to omejil na izobraženo elito, ki je nastajala v mestih z razvojem kapitalizma. Javnost v tem pomenu je bila omejena na francoske salone, angleške kavarne in nemška omizja, kjer so se ukvarjali s kulturnimi in političnimi vprašanji.

Svojo definicijo je postavil 1904 Robert E. Park (v Splichal, 1997: 23), ki je *javnost* (the public) opredelil kot posebno vrsto skupine in jo izluščil iz *prisotne množice* (the crowd), ki nastane z nezavednim združevanjem oseb, katerih interakcija omejuje individualne interese in pobude, usmerja pa jih isti vzgib. Individualni interesi in motivi so v množici zatirani, v javnosti pa pridejo na dan. Javnost definira komunikacija o skupnem problemu, katerega rešitev se kaže v javnem mnenju. Le-ta je v javnosti vedno racionalen in temelji na dejstvih - racionalni diskurz. Prehod iz množice v javnost zaradi tega pogojuje začetek individualnega kritičnega razmišljanja, čustvovanje in empatija nista več dovolj. »*Če izgine kritičnost, izgine tudi javnost.*« (Park v Splichal, 1997: 25). Najbolj splošno definicijo javnosti, ki je naletela na hude kritike kasnejših avtorjev, je postavil John Dewey. Po njegovem mnenju je javnost kar poistovetena s politično državo in s tem skupina, »ki jo sestavljajo tisti, ki so posredno prizadeti v dobrem ali slabem« (v Splichal, 1997: 26).

Jürgen Habermas ugotavlja, da je javno nekaj več od obče dostopnega. V zgodnjem obdobju (tako Splichal, 1997: 28) je svoj pogled na javnost definiral kot publiko, ki je nosilec javnega mnenja in kritizira delovanje oblasti. Kasneje jo je opisoval kot komunikacijsko strukturo, končno pa se je spet navezal na njeno politično moč. V sodobnosti ima javnost kot kritična publiciteta le še funkcijo presojanja pomanjkljivih (ne)demokratskih institucij in odnosov. Modernistični in razvoju množičnih medijev primeren pogled je razvil John Thompson, ki mu Splichal (1997: 29) pripisuje kritiko Habermasove refevdalizacije javnosti, po kateri naj bi občinstvo množičnih medijev izgubilo kritičen odnos do oblasti, to pa pomeni tudi zaton javnosti in javnega mnenja. Thompson se tako ne strinja, da je moderna javnost le še pasivno občinstvo pred televizijskimi zasloni, marveč poudarja, da je tudi spremljanje množičnih medijev aktiven proces.

Z razvojem in napredkom množičnih medijev se je tako po Splichalu (1997: 29) pojavil pojem *manipulativne javnosti*, ki stoji nasproti kritični meščanski javnosti iz 18. in 19. stoletja. To nasprotje se je sčasoma globaliziralo in lahko bi rekli, da je proizvod kapitalistične ekonomije,

ki je globalna, tako kot odnos zasebno – javno, ki ga simbolizira trikotnik država-ekonomija-civilna družba. Zolo (v Splichal 1997: 30) celo trdi, da je globalizacija javnost privedla do strukturnih sprememb, ki mejijo na 'antropološko mutacijo'. Medijski razvoj je do neke mere porušil meje nacionalne države, nastaja neke vrste globalna država ter globalna civilna družba.

Kot na koncu ugotavlja Splichal (1997: 31), javnost v sodobnosti pomeni v različnih (raziskovalnih) okoliščinah različno kolektiviteto. Najbolj nedvoumna je *splošna javnost*, ki definira vse državljane. Ostale javnosti, kot so *volilna* (volilno telo ali volilci), *pozorna* (odlikuje jo pozornost na nek politični problem), *aktivna* (elita pozorne javnosti, ki sodeluje) *področna* in *posebna javnost*, se med seboj izjemno razlikujejo tako po velikosti kot po sestavi.

2. 2. 3. ČASOPISI IN OBČINSTVO

Časopisi so izmed vseh današnjih oblik javnega komuniciranja zadržali najbolj tradicionalni pristop. Zdi se, da jim prav ta vonj po tradicionalnem zagotavlja obstoj v vojni tehnološko naprednejših medijev. Kot je nekoč zapisal Lippmann⁶, so zaradi tega tudi najbolj resnicoljubni in družbeno kritični, le-to pa je srž ustvarjanja javnega mnenja, ki ga omenjeni avtor neposredno povezuje z državljanskimi svoboščinami in resnico. Ta pa v poštemem boju mnenj, ki jih navajajo časopisi vedno zmaga: »Kdo je že kdaj videl Resnico premagano v svobodnem in odkritem boju?« (Lippmann, 1999: 204). Tako naj bi časopisi pravzaprav razplamteli debate o žgočem problemu in po Lippmannovem mnenju s tem vzpodbudili vsem ljudem prirojeno lastnost – prepoznavati resnico, ki na koncu vedno prevlada v javnem mnenju. Časopisi pa imajo možnost ustvarjanja javnega mnenja le, dokler je zagotovljena svobodna izmenjava mnenj med občinstvom in prost dotok informacij. Če tega ni, je resnica in s tem celotni človeški duh v nevarnosti (Lippmann, 1999: 205). Izjemno pomembna funkcija tiska je prav seznanjanje občinstva z zadevami, ki so v vsakdanjem življenju potisnjene v ozadje, nevidne. Njegovo poslanstvo je ponujati »resnično podobo vsega zunanjega sveta, ki nas zanima.« (Lippmann, 1999: 205)

Dandanes je na trgu ogromno različnih tiskanih medijev, ki se borijo za čim večji krog bralcev in s tem tudi za preživetje. S tega vidika je zanimivo, kako si posamezen časopis zagotovi lojalnost svojega občinstva in s tem nenazadnje kupno moč ter obstoj. Lippmann to navado bralca, da izmed vseh mogočih kupuje redno prav določen časopis, označuje kot zvestobo,

⁶ Lippmann je svojo knjigo *The public opinion* napisal leta 1925, ko je bil tiskani medij daleč najpomembnejše sredstvo množičnega komuniciranja, zato je njegove trditve treba jemati s kančkom razumevanja za časovno oddaljenost od današnjega medijskega sveta.

ki ni utrjena z nobeno pogodbo (Lippmann, 1999: 210). Kakovost in sposobnost prikupiti in prilagoditi se bralcu je tako ključnega pomena, kajti nezadovoljen bralec lahko vsak dan spremeni odločitev in kupi konkurenčen časopis. Da tega ne stori, morajo poskrbeti uredniki, ki pisanje svojega časnika ne prilagajajo zgolj objektivni pomembnosti dogodkov, marveč v člankih skušajo zajeti tudi lastne bralce, s čimer jim dvigajo osebno identifikacijo in strinjanje z naročenim oz. kupljenim časopisom. Prav zaradi tega obstaja cel kup lokalnih časnikov, v katerih bralci redno sledijo dogodkov iz svojega okoliša ter v njih celo prepoznajo svoje ali pa ime kakšnega bližnjega prijatelja. Tako je npr. Horace Greeley (v Lippmann, 1999: 211) svojemu prijatelju, ki je kanil ustanoviti časopis postregel z zelo oprijemljivimi predlogi: »Začni s predstavo, da povprečnega človeka najbolj zanima on sam; takoj za tem pa se rad ukvarja s svojimi sosedi. Azija in Tongoški otoki sledijo precej daleč za temi temami. ... Če kmet poseka veliko drevo ali vzgoji velikansko peso, ... , opiši dejstvo kolikor mogoče natančno in brez izjeme.«

Urednik je tako v položaju, ko svojega časopisa ne more voditi po svoji volji in svetovnem nazoru, marveč ga mora prilagajati volji bralcev, ki pa največkrat ni splošna, ampak zelo ozko usmerjena. Da bi zadržal naklado, se mora urednik večkrat odreči novicam iz širšega okolja, toda obravnava splošnih novic o javnih zadevah, ki so sicer pomembne na nivoju celotnega naroda, mnogokrat ni dovolj, da bi pritegnila bralce k določenemu časopisu, kar daje časopisom vse bolj dvomljiv pridih senzacionalizma⁷ in popularnosti. Tako je na tržišču vse manj kakovostnih časopisov, ki jih izpodriva rumeni tisk⁸, saj ljudje branje časopisov vse bolj jemljejo kot zabavo po napornem dnevu. To pa je že stvar drugih raziskav.

V okviru športnega novinarstva, je urednikova naloga ta, da poleg svetovno pomembnih športnih dogodkov, v katerih nastopajo svetovno poznana športna imena (posameznikov kot npr. Ronaldo, Michael Jordan, Tiger Woods itn. ter klubi kot npr. Real Madrid, LA Lakers, Bayern Muenchen itn.), v svojem časopisu zajame tudi lokalne teme. Tako se marsikdo čudi, da je v športnem dnevniku Ekipa npr. objavljeno poročilo z nogometne tekme prekmurske medobčinske lige, toda prav to je po besedah odgovornega urednika Gorana Obreza odločilno, da prodajo nekaj izvodov več tudi na tistem koncu Slovenije. Več svobode si v majhni Sloveniji lahko privoščijo le veliki dnevni časopisi Delo, Dnevnik in Večer, ki s svojo kakovostjo in vsebinsko naravnostjo presegajo ozke meje lokalnega interesa.

Kaj je torej novica? Po Lippmannovem mnenju, ki temu vprašanju posveča v knjigi Javno mnenje (1999: 218) kar veliko prostora, za novico ni dovolj neko stanje, marveč se mora

⁷ Senzacionalizem je pojav v medijih, ko novice niso zanimive zaradi svoje pomembnosti v širši javnosti, marveč zaradi svoje spektakularnosti in (največkrat) lahkotne vsebine zabavajo občinstvo. V zadnjem desetletju je tako v medijih izjemno porasel trač, kakovostne novice (politika, gospodarstvo, kultura ...) pa so prisotne samo še v najbolj kakovostnih medijih.

⁸ Rumeni tisk je zgrajen na senzacionalizmu in tračarskih novicah, pri čemer velja, da je slaba novica dobra novica. Te vrste časopisi vdirajo v zasebnost medijskih zvezdnikov itd.

navezujoč na to splošno poznano stanje nekaj zgoditi, da lahko stvar pride na papir in v branje občinstvu. Tako na primer Delov športni novinar Franci Božič vseskozi kritično piše o stanju v slovenskem klubskem nogometu, toda na način, da ga navezuje na konkreten dogodek (Olimpija visoko izgubi proti Mariboru). Novica mora povedati nekaj novega, nekaj, kar se razlikuje od doslej znanega. Ta nekaj mora biti po Lippmannu (1999: 227) tudi zanimiv, kajti zmotno je prepričanje, da obstaja med občinstvom želja razpravljati o resnici nezanimivih stvari. Za javnost nezanimiva stvar preprosto ni novica in kot taka ne sodi v medije, če pa je ni v medijih, se praktično sploh ni zgodila.

Po Lippmannu (1999: 225) pa ni nujno, da je novica tudi resnica in celo trdi, da je treba ti dve stvari jasno razlikovati. Funkcija novice je namreč, da pokaže na nek dogodek, medtem ko se mora resnica o njem izkristalizirati z ljudskim komuniciranjem in osvetljevanjem ozadja novičarskega dogodka. Novica, objavljena v nekem časopisu, naj bi bila tako le vzvod, ki sproži komunikacijo o tem problemu, šele prek nje pa naj bi ljudje prišli do končnega mnenja – resnice –, s čimer se ustvari tudi javno mnenje o določeni zadevi. Teh zadev pa je na svetu preveč, da bi si vsak odrasel človek ustvaril mnenje o vsaki sporni temi. Katera od njih je bolj pomembna, je odvisno od vsakega posameznika in od področij, ki ga zanimajo. Oblast tako tisku nalaga neuresničljivo nalogo naj pri standardiziranemu posamezniku – ta pa ne obstaja – ustvarja javno mnenje o zadevah, ki jih oni pojmujejo kot javno pomembne, s čimer naj bi se posameznik dejavno vključil v politično življenje. To pa seveda zaradi različnih polj zanimanja posameznikov ni mogoče (Lippmann, 1999: 227). V najboljšem primeru je tako tisk zrcalo in varuh državnih institucij, v najslabšem pa sredstvo, ki ga v neorganizirani družbi lahko posamezniki uporabljajo za lastne potrebe.

Vloga tiska v moderni družbi je torej informiranje občinstva. To mora biti iztočnica za odprto in svobodno komunikacijo med državljani, ki prek izmenjave mnenj in osvetljevanja ozadja počasi prihajajo do konsenza, nekakšne splošno sprejete resnice, ki ji rečemo javno mnenje.

2. 2. 4. ŠPORTNA (ROKOMETNA) PUBLIKA

Pod pojmom rokometne publike si skorajda klišejsko predstavljamo množico na tribunah, kot maso brez kritične lastne zavesti, kot maso, ki emocionalno spremlja dogajanje na igrišču. Vendar je športna oz. rokometna publika širši pojem, pri katerem gre v grobem za ljudi, pri katerih je viden določen interes za šport. Športna publika je poseben družbeni agregat, ki od športa nekaj pričakuje in nekaj tudi dobiva; sodeluje v nekakšni družbeni zamenjavi, ki se dogaja v zvezi s športom (Protega, 1997).

Šport »pripadnikom« športne publike različno pomeni, poleg tega pa so tudi fizično raztreseni na velikem območju, zato športna publika ni homogena, ampak zelo diferencirana družbena

skupina (po Vrcan v Plesec, 2001: 13). Predsodek, da športni navijači prihajajo pretežno iz nižjih delavskih slojev so že zdavnaj ovrgli, kar navaja tudi Plesec (2001: 13) z deleži nedelavskega živeža pri različnih evropskih nogometnih navijačih: Glasgow – 75,8%, London (Arsenal) – 72,2%, Aston Villa – 69,2%, Avstrija - 62,2%, Barcelona – 53,3%, Lens – 41,5%. Vsako športno prizorišče je posebno polje, kjer vlada posebno čustvo pripadnosti, ki je značilno prav za šport in gojenje simpatij do domače ekipe. Obiskovalci tekem so po Pleščevih (2001: 14) podatkih v 70% moški, stari do 35 let. Žensk je na športnih tekmovanjih le od 7% do 14%, pa še te so večinoma znanke, prijateljice, žene ali sorodnice nastopajočih športnikov.

Skrajna in najbolj goreča ter po zgornjih klasifikacijah najbolj aktivna oblika športne publike so organizirani navijači, ki s srcem in glasom navijajo za svojo ekipo in so za njeno zmago pripravljeni narediti marsikaj. Giulianotti (1994) jih loči na »karnevalske« in »huliganske«. Prvi se obnašajo priljudno in nenasilno, čeprav je v njihovih skupinah praviloma prisoten alkohol. Njihov namen je z bučnim navijanjem bodriti svojo ekipo. Najbolj skrajna oblika navijačev so t. i. ultrasi, ki opremljeni z raznimi klubskimi simboli in barvami goreče in glasno navijajo za svojo ekipo, so pa tudi nasilni⁹. Prav iz njihovih vrst prihajajo znameniti huligani, ki povzročajo velike neredne, se pretepajo in uničujejo družbeno ter zasebno lastnino ter se spuščajo v tekmovalno nasilje z drugimi navijaškimi skupinami. Plesec (2001: 14) pravi, da so skrajneži konvencionalno proletariat, v glavnem brezposelni fanatiki, ki jih hitro zavede kakršna koli ideologija, predvsem ekstermno desna. Edino, kar jih druži je starost (15 do 25 let) ter navijaška strast, zaradi katere se zbirajo na istem delu štadionov. Te predsodke o ultrasih kot sodrži spodnjega družbenega sloja so zavrnile nekatere raziskave, v katerih so celo ugotovili, da imajo npr. barcelonski navijači višjo izobrazbo kot je katalonsko povprečje. Plesec (2001: 14) še nadalje ugotavlja, da med ultrasi obstajata dve različni obliki. Prva sprejema družbene norme in jih potencira, druga pa zavrača vse družbene konstrukte, kar se odraža tudi v njihovih političnih prepričanjih. »Stadion je za skrajneže mesto za odkrito in kruto izražanje vrednot, ki jih v vsakdanjem življenju ne moremo izpovedati. Vsem pa je pomembno predvsem, da so prepoznavni, identificirani.« (po Geršak v Plesec, 2001: 14). Nasploh športno publiko, predvsem njen navijaški del, žene nek čredni nagon, ki ga je definirala na začetku stoletja francoski socialni psiholog Le Bon (Nastran Ule, 2000). Mož je dejal, da se v taki množici kot je npr. skupina navijačev ustvari nekakšna kolektivna zavest, ki je enotna vsem članom skupine, vendar le v obdobju, ko je ta fizično skupaj. Čim posameznik izstopi, začne spet razmišljati s svojo glavo in čredni nagon popusti. Dokler pa se to ne zgodi, je človek kot del navijaške skupine podvržen slepemu instinktu po spektaklu, šovu, veselju, strahu, žalosti, tragediji, zmagoslavju itd.

⁹ O nasilju v športu je veliko zanimivega zapisal v svoji nalogi za Prešernovo nagrado Matjaž Plesec (2001), ki je pod naslovom Nogomet kot del podobe slovenske družbe združil socialni pogled na šport, predvsem nogomet.

Športna publika, tudi rokometna, je skupina najrazličnejših ljudi, ki jih ob vseh različnostih med njimi (spol, izobrazba, starost itn.) druži želja po soudeležbi na športnih (rokometnih) dogodkih, pri čemer se identificirajo s posameznimi športniki (športni zvezdniki), klubi ali reprezentancami. Za čim močnejšo osebno identifikacijo s svojimi športnimi idoli se na tekmah oblačijo v enaka oblačila kot jih nosijo tekmovalci (dresi, kapice, ...), nekateri pa svoj celoten izgled približajo svojemu športnemu idolu. Tako si je npr. ob spremembi pričeske angleškega nogometnega zvezdnika Davida Beckhama še isti dan podobno frizuro omislilo več deset tisoč njegovih oboževalcev po celem svetu.

Obisk športnega dogodka za športno publiko pomeni tudi sprostitvev negativne energije, ki se preko tedna v njih nabira zaradi stresnih situacij na delovnem mestu in življenju nasploh. Navijanje na tribunah in (nemalokrat) zaničevanje nasprotnika ter sodnikov – ti so še posebej obremenjeni – predstavlja za posameznika neke vrste katarzo, po kateri se s tekme vrne domov sproščen.

2. 3. ROKOMET NA SLOVENSKEM

2. 3. 1. ROKOMET MED OSTALIMI ŠPORTI V SLOVENIJI

V domala vseh državah sveta je prvi in daleč najpomembnejši šport nogomet. Do nenadnega uspeha slovenske nogometne reprezentance, ki se je v dveh letih udeležila dveh največjih tekmovanj – evropskega prvenstva 2000 in svetovnega 2002 – se je zdelo, da je v Sloveniji vendarle drugače. Srca Slovencev so bolj kot ob besedi nogomet vztrepetala ob omembi smučanja in košarke. V trenutku, ko je nogometno reprezentanco prevzel Srečko Katanec, se je situacija znatno spremenila in tudi Slovenci smo po zanimanju za ta šport postali nogometni narod ter se tudi po tej plati »evropeizirali«.

Po znanstveni plati je priljubljenost posamičnih športov v naši državi še zelo neraziskano, saj so šele pred dobrim letom na Fakulteti za šport začeli izvajati raziskavo, ki naj bi odkrila, kateri so slovenski nacionalni športi, o katerih do danes ni najti nikjer niti ene samcate raziskave. Trditve, da smo smučarski narod, da nas nogomet (ne) zanima ter da je prvi slovenski šport veslanje ali pa smučarski skoki, so tako zgolj nepreverjena »ljudska« dejstva, ki nimajo znanstvene osnove. »Triglav, Bojan Križaj, Planica, Avseniki, varčnost, delavnost, gospodarska razvitost; vse to so različni označevalci, ki so tako ali drugače vezani predvsem na Gorenjsko in so bili v kontekstu potrebe po slovenskem distanciranju od »juga« prevzeti kot vsesplošna nacionalna posebnost.« (Stankovič v Plesec, 2001: 30)

In kje je v tej poplavi slovenskih športov rokomet? Po rezultatih, ki jih dosegajo tako klubi kot reprezentance, je daleč pred vsemi kolektivnimi športi. Toda priljubljenost pri ljudeh še

zdaleč ni odvisna zgolj od športnih uspehov, zato je zanimiv pogled na Pleščevo nalogo za Prešernovo nagrado (2001), v kateri so zametki vseslovenske raziskave o priljubljenosti različnih športov. Velik poudarek je sicer na nogometu, vendar pa v njej najdemo tudi podatke, zanimive za našo raziskovanje priljubljenosti rokometu. Plesec je svojo raziskavo naredil na treh vzorcih: ljubljanskem (n = 78), mariborskem (n = 91) in vzorcu slovenskih športnih novinarjev (n = 66).

Da rokomet na Slovenskem kar visoko kotira ter da so ljudje nad rezultati rokometišev navdušeni, potrjuje del raziskave, v katerem je Plesec anketirance spraševal, ob katerih uspehih slovenskega športa so se najbolj veselili. Pri Ljubljančanih je uvrstitev slovenske moške reprezentance na olimpijske igre v Sydneyu kot največji rokometni uspeh na četrtem mestu (16,66%), Mariborčane je isti uspeh najbolj razveselil v 12,08%, medtem ko je bilo uvrstitve rokometišev na olimpiado najbolj veselih 22,72% slovenskih športnih novinarjev. Seveda je velikost vzorcev premajhna za sklepanje na celotno slovensko populacijo, pa vendar je to edini vir, iz katerega lahko vsaj približno ocenjujemo stanje med slovenskimi športnimi navdušenci.

Ob tem je zanimivo, da je samo en športni novinar (2,77%), ki jih je Plesec (2001: 91) spraševal po tem, kateri uspeh kolektivnih športov, je po njihovem mnenju najbolj pripomogel k promociji države Slovenije, odgovoril, da je to uvrstitev rokometišev na olimpijske igre.

Preglednica 1.: Največje veselje ob uspehih kolektivnih športov – Ljubljančani (vir: Plesec, 2001)

Rang	Uspehi	%
1	Uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na Euro 2000	33,33
2	Uvrstitev nogometišev Maribora v ligo prvakov	20,51
3	Uvrstitev košarkarjev Olimpije na finalni turnir četverice	17,94
4	Uvrstitev slovenske rokometne reprezentance na Ol	16,66
5	Uvrstitev rokometišev Celja v polfinale lige prvakov	3,84
6	Uvrstitev rokometišic Kriva v finale pokala državnih prvakov	2,56
	Drugo	5,12

Preglednica 2.: Največje veselje ob uspehih kolektivnih športov – Mariborčani (vir: Plesec, 2001)

Rang	Uspehi	%
1	Uvrstitev nogometišev Maribora v ligo prvakov	49,45
2	Uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na Euro 2000	26,37
3	Uvrstitev slovenske rokometne reprezentance na Ol	12,08
4	Uvrstitev košarkarjev Olimpije na finalni turnir četverice	10,98
5	Uvrstitev rokometišev Celja v polfinale lige prvakov	1,09

Preglednica 3.: Največje veselje ob uspehih kolektivnih športov – športni novinarji (vir: Plesec, 2001)

Rang	Uspehi	%
1	Uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na Euro 2000	45,45
2	Uvrstitev slovenske rokometne reprezentance na Ol	22,72
3	Uvrstitev košarkarjev Olimpije na finalni turnir četverice	18,18
4	Uvrstitev nogometašev Maribora v ligo prvakov	10,60
5 – 6	Uvrstitev rokometšač Krima v finale pokala državnih prvakov	1,51
5 – 6	Uvrstitev slovenske odbojkarske reprezentance v 1. evropsko ligo	1,51

Kot sem omenil že v prejšnjih poglavjih, Slovenci kar precejšen delež športnih dogodkov spremljamo prek televizijskih zaslonov, radijskih valov ali pa o njih prebiramo v časopisih, Mediji so torej pomemben del športne javnosti, zato so zanimivi tudi podatki, ki jih je Plesec (2001: 95) zbral o tem, katere športe Ljubljančani in Mariborčani najraje spremljajo v medijih. Po njegovi raziskavi največ ljudi prek medijev spremlja nogomet, sledita košarka in alpsko smučanje, na četrtem mestu pa je rokomet, kar potrjuje njegovo visoko priljubljenost in popularnost.

Preglednica 4.: Sestava odgovorov Ljubljančanov in Mariborčanov na vprašanje Katere športe najraje spremljate v medijih (vir: Plesec, 2001)

Rang	Športne panoge	Število točk
1.	nogomet	307
2.	košarka	304
3.	alpsko smučanje	240
4.	rokomet	148
5.	tenis	82
6.	avtomobilizem	80
7.	atletika	56
8.	smučarski skoki	36
9.	odbojka	27
10.	hokej na ledu	22
11.	drsanje	19
12.	gimnastika	17
13.	plavanje	14
14.	kolesarstvo	13
15.	konjenišтво	10

Podobno raziskavo je pred slabimi desetimi leti naredil tudi Igor Bergant (1993), ki je v svoji diplomski nalogi predstavil podobne podatke, le da je po njegovih podatkih vrstni red

priljubljenosti športov malo pomešan. Kot ugotavlja tudi Plesec (2001: 96) je vrstni red priljubljenosti zelo odvisen od trenutnih uspehov posameznega športa, zato ni presenetljivo, da je leta 1993 nogomet zasedal 3. mesto, po velikih uspehih slovenske nogometne reprezentance pa leta 2001 napredoval na sam vrh. Rokomet je leta 1993 že zasedal visoko 5. mesto, v nadaljnjih osmih letih pa napredoval še za eno.

Zgolj za primerjavo in za potrditev teze o neposredni povezavi priljubljenosti športa in njegovo uspešnostjo so tu tudi podatki za avstrijsko publiko, ki je imela leta 1993 velike uspehe predvsem v smučarji.

Preglednica 5.: Najbolj priljubljene panoge na TVS v Sloveniji in Avstriji leta 1993 (vir: Bergant, 93)

SLOVENIJA			AVSTRIJA		
Rang	Športna panoga	%	Rang	Športna panoga	%
1.	smučanje (splošno)	55	1.	Alpsko smučanje	67
2.	košarka	44	2	Smučarski skoki	44
3.	nogomet	27	3.	Tenis	44
4.	umetnostno drsanje	18	4.	Avtomobilizem	39
5.	rokomet	13	5.	Umetnostno drsanje	36
6.	atletika	13	6.	Nogomet	36

2. 3. 2. KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED¹⁰

Nogomet je bil v zgodovini slovenskega športa – tako kot domala po vsem svetu – najbolj priljubljen in množičen šport. Ta najpomembnejša postranska stvar na svetu se je v naše kraje prikradla že v začetku 20. stoletja, od kadar najdemo prve zapiske o mladcih, ki so se podili po šolskih igriščih in brcali »debelo kroglo« (Po Pavlinu v Plesec, 2001: 2).

Ne dolgo zatem, okoli 1920, pa je predvsem v vzhodne kraje takratne Slovenije, ki je bila del Kraljevine SHS in kasneje Kraljevine Jugoslavije, prodrla nova igra, pri kateri so po igrišču podeči se nadebudneži okroglo usnje, ki so si ga na začetku sposojali kar pri »uveljavljenih« kolegih nogometaših, metali z roko. Rekli so ji *hazena*, kakor se še danes imenuje rokomet na Češkem, od koder so igro tudi prenesli v naše kraje. Cilj igralcev je bil isti kot pri nogometu: zadeni okvir vrat čim večkrat, vsekakor pa vsaj enkrat več kot nasprotnikova

¹⁰ Podatke o zgodovinskem razvoju rokometu v Sloveniji sem črpal iz almanaha, ki je izšel ob 50-letnici Rokometne zveze Slovenije; izdajatelj RZS.

ekipa. Le-ta je v teh pionirskih časih rokometna na Slovenskem štela enajst članov, tako kot nogometna. Pravzaprav so si »rokometnaši« od nogometnih navdušencev sposodili prav vse, tudi igrišče, tako da so boji potekali kar na travnatem polju nogometnih dimenzij. Zanimivo je, da so po podatkih Rokometne zveze Slovenije ta šport na začetku igrane predvsem ženske. Bile so več kot solidne in v obdobju do druge svetovne vojne krojile vrh svetovne *hazene*. Z jugoslovansko reprezentanco se je nekaj Slovenkam, ki so bile nosilke igre »modrih«, uspelo zavihteti na svetovni prestol, kar jim je uspelo v Londonu 1934.

Po drugi svetovni vojni se je svet postavljal na novo in tudi rokomet ni bil izjema. Še nedavno popularno hazeno je zamenjal veliki rokomet, ki so ga še vedno igrali na nogometnih igriščih, priredili pa so nekaj pravil. Med letoma 1946 in 1949 so v Sloveniji nastali prvi resni rokometni klubi, med katerimi so še posebej izstopali celjski, mariborski, murskosoboški, lendavski in ptujski. *11. december 1949* je za rokomet v Sloveniji pomenil prelomni datum: na ta dan so ustanovili Rokometno zvezo Slovenije, ki je vse od tedaj krovna slovenska rokometna organizacija.

Od tedaj naprej se je rokomet razvijal z vse večjo naglico in kaj kmalu je tudi v Sloveniji postalo jasno, da je ta dinamična igra z žogo na nogometnem igrišču prepočasna in premalo atraktivna, zato jo je veljalo prenesti na posebej prirejeno rokometno igrišče, ki od samega začetka naprej meri 40 x 20 metrov. 1952 je mali rokomet, ki mu še danes rečemo samo rokomet, popolnoma izrinil veliki rokomet in vse je bilo nared za razvoj izjemno dinamične in privlačne igre. Ker izgradnja betonske oz. asfaltne plošče v dimenzijah rokometnega igrišča ni bila prevelik zalogaj za marsikatero vas in še manj mesto, so rokometna središča rasla z veliko hitrostjo in že leta 1958 je v enotni republiški ligi nastopalo 38 moških in 28 ženskih ekip.

Preglednica 6.: Razvoj rokometna na Slovenskem (vir: Poster na Rokometni zvezi Slovenije)

1920	Slovenci spoznajo hazeno ¹¹ – predhodnico velikega rokometna. Hazeno so igrale pretežno ženske.
1924	V jugoslovansko zvezo za <i>hazeno</i> je vključenih tudi nekaj slovenskih klubov
1934	IV. svetovno prvenstvo v hazeni (London): jugoslovanska ženska reprezentanca osvoji 1. mesto. Z zlatom se ovenčajo tudi Slovenke Fani Bernik, Marica Cimperman, Melita Lovrenčič in Ančka Oman.
1946 - 1949	Hazeno zamenja veliki rokomet. Prvi veliki klubi zrastejo v Celju, Mariboru, Murski Soboti, Lendavi in na Ptuj.
11. 12. 1949	Ustanovna skupščina rokometne zveze Slovenije. Citat: »Pred bodočo rokometno zvezo Slovenije se postavlja kot bistvena naloga sprovajanje doslednejše borbe za omasovitev in kvalitetni dvig rokometna.«
1952	Veliki rokomet izrine mali rokomet, kot ga poznamo še danes. Od sedaj mu rečejo samo rokomet.
1953	Prvo slovensko republiško prvenstvo za moške in ženske
1953 - 1957	Rokomet pridobiva vse več privrženecv; v številnih krajih ustanavljajo nove klube
1957	Iz vrst Slovencev pride v jugoslovansko reprezentanco prvi član – Stane Papež
1958	Ustanovijo enotno republiško ligo. V njej tekmuje 38 moških in 28 ženskih ekip
1959 - 1969	Slovenski klubski, predvsem moški, rokomet pridobiva na kakovosti, vendar zaostaja za razvojem v Jugoslaviji.
1970 - 1980	Dozori izjemno nadarjena generacija slovenskih rokometnašev. Ljubljanski Slovan postane leta 1980 jugoslovanski državni prvak in se uvrsti v finale pokala prvakov. Poleg tega igra cela vrsta Slovencev za Jugoslavijo.
1981 - 90	Slovenski klubi tekmujejo v prvi in drugi zvezni rokometni ligi. Ženska ekipa Olimpije se v sezoni 87/88 uvrsti v finale pokala EHF.
1991 - 2001	Razcvet slovenskega rokometna- Rokometna zveza Slovenije si izbori mednarodno priznanje. 18. 3. 1992 odigra moška reprezentanca prvo uradno tekmo za Slovenijo na domačih tleh. Začnejo se nastopi državnih in klubskih selekcij v evropskih tekmovanjih. 1996 prevzame vodenje rokometne zveze Zoran Jankovič, s čimer postane rokomet najuspešnejši slovenski kolektivni šport. Moška reprezentanca se kot prvi kolektivni šport uvrsti na olimpijske igre v Sydneyu 2000. Članskim uspehom sledijo tudi kadetske in mladinske selekcije. Slovenski klubi posegajo po visokih uvrstitvah v vseh evropskih pokalih. 2001 postanejo rokometnašice Krima Ete Neutro Roberta evropske klubske prvakinje.

Od tod naprej smo Slovenci odigrali veliko vlogo tudi v jugoslovanskem rokometu, ki je vse do razpada skupne Jugoslavije veljal za svetovno velesilo. Jugoslovanski rokometnaši in rokometnašice so z veliko pomočjo slovenskih športnikov osvojili nešteto reprezentančnih in klubskih odličij, o čemer bolj podrobno govori *preglednica 7*.

Ker šport ni neodvisen od politike, se je z razpadom Jugoslavije osamosvojila tudi Rokometna zveza Slovenije, ki je po mednarodnem priznanju 1992. leta, delovala kot ena vodilnih športnih zvez v mladi državi, rokomet kot šport pa je po športni plati nedvomno najuspešnejši šport v neodvisni Sloveniji, čeprav mu nekateri tega statusa ne priznavajo.

Slovenski rokometni klubi in reprezentance so v prvem desetletju svojega samostojnega nastopanja pod slovensko zastavo dosegali (in še dosegajo) izjemne uspehe, med katerimi naj omenim samo najvidnejše:

¹¹ *Hazena* še danes rečejo rokometu na češkem, od koder je ta igra tudi prišla v naše kraje.

Preglednica 7.: Največji uspehi slovenskega rokometna

MOŠKI	ŽENSKE
<p>Reprezentanca</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3. mesto na mediteranskih igrah 1993 - 5. mesto na evropskem prvenstvu 2000 (Hrvaška) - 3 x uvrstitev na svetovno prvenstvo - 4 x uvrstitev na evropsko prvenstvo - 1 x uvrstitev na olimpijske igre (Sydney 2000) 	<p>Reprezentanca</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3. mesto na mediteranskih igrah 1997 in 2001 (Italija, Tunizija) - 2 x uvrstitev na svetovno prvenstvo - 1 x uvrstitev na evropsko prvenstvo
<p>Klubi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Celje PL 5 x polfinale lige prvakov 	<p>Klubi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Krim ENR 1. mesto liga prvakinj 2001 - Krim NR pofinale lige prvakinj - Robit Olimpija 1. mesto pokal EHF 1996

Prav v času nastajanja teh vrstic vlada v Sloveniji prava nogometna evforija, kajti Slovenija prvič v zgodovini nastopa na svetovnem nogometnem prvenstvu, s katerega pa se poslavlja že po predtekmovanju. Kljub temu zares velikemu uspehu rokomet – resda v senci – ostaja najbolj uspešen slovenski ekipni šport, saj sta se pred dnevi tako moška kot tudi ženska reprezentanca uvrstili na veliko tekmovanje. Fantje bodo tako tudi leta 2003 na Portugalskem igrali z najboljšimi ekipami sveta, dekleta pa so se še leta 2002 pomerila na svojem prvem evropskem prvenstvu, ki je bilo decembra na Danskem. Za prihodnost slovenskega rokometna se zatorej očitno ni bati, še posebej ne, ker so mladinski reprezentanti avgusta 2002 osvojili naslov evropskih prvakov.

2. 3. 3. ROKOMET V SLOVENIJI DANES

Uspeh rokometnih klubov in reprezentanc je mogoč le, če se v športu dela načrtno in dobro organizirano. Nad organizacijo rokometna v Sloveniji bdi Rokometna zveza Slovenije. Kot mi je povedal generalni sekretar Leopold Kalin, je njena naloga vodenje in nadzor vsega, kar se tiče rokometna v Sloveniji, hkrati pa tudi sodelovanje v evropskem in svetovnem rokometnem svetu, pri čemer gre še posebej pohvaliti vztrajno vlaganje kandidature za moško evropsko prvenstvo, ki je naposled prineslo uspeh. Leta 2004 se bodo tako za naslov evropskih prvakov v Ljubljani, Kopru, Velenju in Celju merili najboljši evropski rokometnaši.

Po podatkih Rokometne zveze Slovenije¹² ima le-ta v svojih vrstah včlanjenih oz. prijavljenih:

- **75** klubov,
- **2146** rokometnašic,
- **4270** rokometnašev,
- **250** sodnikov v okviru sodniške organizacije in
- **273** rokometnih trenerjev.

¹² Sedež te krovne slovenske rokometne organizacije je na Kongresnem trgu 3 v Ljubljani, kjer mi je podatke o članstvu in ureditvi zveze posredoval generalni sekretar Rokometne zveze Slovenije Leopold Kalin.

V primerjavi z večino evropskih in svetovnih nacionalnih zvez so te številke zelo majhne, pa vendar slovenske rokometašice in rokometaši dosegajo zelo vidne rezultate. V Sloveniji poteka pod okriljem rokometne zveze mnogo različnih tekmovanj, najbolj pomembni pa sta člansko državno prvenstvo in pokal Slovenije. V slednje tekmovanje se lahko prijavi katera koli ekipa, tekmovanje pa po naključnem žrebu parov poteka na izpadanje, na koncu katerega ostanejo štiri ekipe, ki se za pokalnega prvaka pomerijo na finalnem turnirju četverice. Državno prvenstvo poteka v zaključenih ligah, iz katerih praviloma izpadata zadnjeuvrščeni ekipe, prvouvrščeni iz lige nižje pa se uvrstita naprej. Najvišja stopnja ligaškega tekmovanja je 1A državna liga¹³, ki pri moških šteje 12, pri ženskah pa 10 ekip. Sledita 1B ligi s po 12-imi ekipami in potem še območno organizirani 2A in 2B ligi, ki nimata točno določenega števila članov. Poleg tega se odvijajo tudi tekmovanja v mlajših kategorijah mladin(k)cev, kadet(inj)ov ter starejših in mlajših de(klic)čkov ter mini rokometa.

¹³ Prvouvrščena ekipa 1A lige je tudi slovenski državni prvak. Pri moških je to vse do letošnje sezone vedno uspevalo RK Pivovarna Laško, pri ženskah pa je po štirih naslovih RK Olimpije primat v slovenskem prostoru prevzel RK Krim.

3. ROKOMET V ČASNIKU DELO

3. 1. ŠPORTNI TISK V SLOVENIJI

Šport je v Sloveniji zelo pomembna socialna panoga, zato se Slovenci večkrat sami imenujemo za športen narod. Čeprav podatki CINDI-ja, slovenske zdravniške organizacije za preventivo pri obolenjih srca in ožilja, pri katerem sodeluje moja mama, ki mi je posredovala ta podatek, govorijo o tem, da se vzroki kapi v velikem odstotku skrivajo tudi v pomanjkanju rekreacije slovenskega prebivalstva, le-to šport spremlja »aktivno« vsaj v smislu spremljanja športnih dogodkov v domačem naslonjaču.

Obstajata dve obliki takega »športnega udejstvovanja«: prva je spremljanje športnih dogodkov s pomočjo elektronskih medijev (radio in televizije ter v zadnjih letih tudi brskanje po športnih strani na svetovnem spletu). Druga, bolj klasična, pa je metoda prebiranja športnih člankov v slovenskem časopisju.

V slednjem primeru gre za bolj natančno, analitično spremljanje športnih dogodkov, ki so se že zgodili, kar je ena največjih prednosti, ki so jo tiskani mediji obdržali pred izjemno hitro razvijajočimi se elektronskimi, predvsem televizijo.

V Sloveniji razen strogo specializiranih strokovnih publikacij skorajda ni časopisa ali revije, ki ne bi vsebovala tudi športnih strani, ali pa vsaj člankov, povezanih z njim. Športno tematiko najdemo v revijah za najmlajše, kjer na slikovit način predstavljajo športne zvezde, ki so idoli naših malčkov. Najdemo jo tudi v številnih najstniških revijah, kjer imajo posebno vlogo tračarske zgodbe o športnih asih tipa David Beckham, razkrivajoč njihovo zasebno življenje, garderobo za prosti čas, odnos do aidsa in podobne teme za mlade. Športu se ne morejo izogniti niti modne revije, da o t. i. rumenih tednikih sploh ne govorimo. Bralci(ke) slednjih verjetno o športnikih vedo več kot mi, ki se s športom ukvarjamo domala poklicno.

Tudi med cikličnimi publikacijami, ki izhajajo tedensko, na štirinajst dni ali pa mesečno, najdemo nekaj športnih revij. Te so večinoma specializirane po športnih zvrsteh, zaradi česar naklade na majhnem slovenskem trgu niso prav velike, s tem pa je neposredno ogrožen njihov obstoj. Pregled vseh slovenskih tiskanih medijev imajo na Inštitutu za raziskovanje medijev Mediana, ki deluje na Vilharjevi 27 v Ljubljani. Tu sem dobil seznam vseh slovenskih tiskanih medijev na področju šport-avtomobilizem, ki so izhajali leta 2001, ko je bila narejena zadnja tovrstna raziskava¹⁴. Po podatkih Dejana Možiča s tega inštituta, se veliko specializiranih športnih revij rodi, izide enkrat ali dvakrat, potem pa za vedno utone v pozabo, ker so naklade prodanih izvodov premajhne. Med tistimi, ki se uspešno kosa na malem slovenskem tržišču je npr. revija Adrenalin, ki je namenjena ekstremnim športom, je pa ni na

¹⁴ Seznam zajema 35 naslovov, med katerimi pa najdemo interna glasila avtomobilskega podjetja, košarkarskega kluba, Ministrstva za šolstvo in šport ipd. Zaradi tega ni preveč reprezentativen.

seznamu Mediane med športnimi tiskanimi publikacijami. Med uspešnejše lahko štejemo tudi avtomobilistične revije kot npr. Avtomagazin, ki so deloma športne, čeprav v veliki meri predstavljajo nove dosežke na področju avtomobilske industrije.

Preglednica 8.: Slovenske športne publikacije (vir: Mediana, 2001)¹⁵

Tip revije	Število publikacij
Splošno o športu	3
Avtomobilizem	16
Posamični športi	3
Ekipni športi	4
Drugo	9
Skupaj	35

Med 35 naslovi, ki so na tem spisku, ekipni športi v Sloveniji premorejo po podatkih iz leta 2001 (Mediana) tri specializirane revije: Košarka, Odbojka in SNL, ki piše o nogometu. Delo ŠKL je priloga časnika Delo, ki izhaja samo ob poteku Šolske košarkarske lige. O rokometu ni v zgodovini samostojne Slovenije nikoli izšla nobena ciklična publikacija, razen glasila Trener, ki ga za interne potrebe slovenskih rokometnih trenerjev izdaja trenerska organizacija. Trener seveda ni v javni prodaji.

Ob pomanjkanju specializiranih športnih revij in časopisov so za informiranje športne javnosti bistvenega pomena športne strani v slovenskem dnevnem časopisju. Najbolj športen izmed vseh je edini slovenski športni dnevnik Ekipa, ki ga je na noge postavil njen urednik Goran Obrez s sodelavci in s tem zapolnil vrzel v športnem časopisju, ki je nastala po osamosvojitvi Slovenije. Do tedaj so za »nacionalni« športni dnevnik veljale zagrebške Sportske novosti, ki so še danes redno na policah slovenskih prodajal in to celo v posebni slovenski izdaji.

Zanimivo je, da se ta od hrvaške razlikuje po večji prisotnosti dogajanj na slovenskih športnih igriščih, ne pa tudi po jeziku. Ta ostaja hrvaščina. Sportske novosti so močna konkurenca slovenski Ekipi, ki na svojih straneh pokriva vse športne dogodke v domovini in po svetu ter se trudi postati pravi kakovosten športni dnevnik, kot jih imajo Italijani v »Gazzetti dello Sport« ali Francozi v »L' Equipeu«. Naklada Ekipe je po besedah njenega urednika Gorana Obreza izjemno odvisna od trenutnih uspehov slovenskega športa, navadno pa se giblje okoli 50.000 izvodov. Večje skoke so zabeležili ob uvrstitvi slovenskih nogometašev na obe prvenstvi ter pomembnejših športnih tekmovanjih, kot so svetovna, evropska prvenstva ter olimpijske igre.

V t.i. kakovostnih slovenskih dnevnikih, med katere prištevamo Delo, Dnevnik in Večer, je športna stran eden od sestavnih delov časnika, pri čemer imajo vsi trije posebno, razširjeno športno prilogo, ki v sklopu dnevnika izhaja enkrat tedensko. Delo ob četrtkih v sklopu redne priloge izdaja športno prilogo Polet. Vsebinsko vsi trije časniki pokrivajo šport doma in po svetu, pri čemer mariborski Večer nekoliko bolj lokalno pokriva vzhodno Slovenijo. V vseh treh dnevnikih najdemo vse športne panoge, razumljivo pa je, da je odmerjeni prostor

odvisen od njihove priljubljenosti in razširjenosti po Sloveniji, po kateri med športi vlada nekakšna hierarhična lestvica. Na njenem vrhu je po zagotovilih vseh urednikov zagotovo nogomet, sledijo pa mu košarka, alpsko smučanje, rokomet, formula 1, tenis, smučarski skoki, atletika itn. Razmerja med naštetimi športi se spremenijo ob velikih tekmovanjih, ko je športna panoga, v kateri se v tistem času merijo za naslov evropskega ali svetovnega prvaka bolj ali manj v ospredju.

3. 1. 1. BRANOST DELOVIH ŠPORTNIH STRANI

Raziskave branosti časopisa Delo opravlja njihova interna služba za raziskave, ki se imenuje Delo Stik. Raziskave opravljajo večinoma s telefonskim anketiranjem naključno izbranih naročnikov Dela, na ta način pa sta bili izvedeni tudi raziskavi, ki sta bili edini uporabni za analizo branosti športnih strani v časopisu Delo, pri čemer velja poudariti, zadnja taka raziskava sega v leto 1998, zaradi česar so podatki stari 4 leta in pol.

Leta 1993 so v raziskavi Dela Stik, ki je zajela 750 bralcev, od katerih jih je bilo na vprašanja pripravljeno odgovarjati 538 (71,7%), ugotovili naslednje stvari:

na vprašanje »Katere Delove priloge berete in kako pogosto?« jih je za športne strani reklo 169, da jih ne berejo nikoli, 112 redko, 63 srednje, 191 pa jih je reklo, da berejo šport v Delu pogosto. Za primerjavo: Sobotne priloge kot najbolj brane priloge časopisa Delo nikoli ni bralo samo 30 ljudi, pogosto pa so po njej segli kar 404 bralci od omenjenih 538, ki so odgovarjali na vprašanja. Povprečje ocen od 1 do 5 (1 – nikoli ne berem; 5 – pogosto berem) je bila pri športnih straneh 2.5, pri najbolj priljubljeni Sobotni prilogi pa 3.6. Slednjo je kot najboljšo Delovo prilogo ocenilo 75,4% vprašanih, za ponedeljkovo športno prilogo pa se je ogrevalo 17,9% anketirancev. Po vseh teh podatkih je bil leta 1993 šport nekje na sredini priljubljenosti med vsemi tematskimi sklopi vodilnega slovenskega dnevnika.

Pet let kasneje (1998) je v podobni tržni raziskavi Dela Stik situacija podobna, le da so anketirance spraševali tudi podrobneje, katere in kako podrobno so prebrali posamezne prispevke v določenem izvodu Dela. V tej enotedenski raziskavi se je pojavil tudi rokometni članek s kvalifikacijske tekme z Avstrijo (Delo, 28. 9. 1998; str. 13), ki ga je v celoti prebralo 14, 8% vprašanih, samo preletelo 15,2%, ni pa ga »povohalo« 70,0% bralcev. S temi rezultati se je po branosti uvrstil na 5. mesto med vsemi športnimi prispevki omenjenega dneva. Povprečna in kumulativna branost pisnih prispevkov po redakcijah sta dali naslednje rezultate: v tednu raziskave je povprečno vsak dan v tednu 7,8% bralcev športne strani celostno prebralo, 16,8% jih je preletelo, 75,6% pa športnih strani ni bralo. Vsaj en športni prispevek v tednu je celostno prebralo 82,0% bralcev, preletelo 92,5%, 7,5% pa jih športnih strani cel teden ni niti odprlo. Zanimiva je tudi branost športa glede na spol, pri čemer moški

precej bolj berejo športne strani kot ženske, saj jih je v povprečju celostno šport bralo 11,42%, žensk pa samo 3,63%, kar dokazuje, da je šport v večji meri v moški domeni.

3. 2. ANALIZA PRISPEVKOV

V športni redakciji časnika Delo, kjer sem prelistaval vse izdaje tega osrednjega slovenskega dnevnika, sem na koncu pa iz kupa prispevkov izluščil najpomembnejše stvari. Ne glede na izčrpno prelistavanje prav vseh izdaj Delovega časopisa iz leta 2000 sem se pri raziskovanju opiral na koledar uradnih¹⁵ tekem slovenske moške rokometne reprezentance v letu 2000, ki sem ga dobil pri g. Alešu Jugu na Rokometni zvezi Slovenije (glej preglednico!).

Preglednica 9.: Koledar uradnih tekem slovenske moške rokometne reprezentance v letu 2000

Mesec igranja	Slovenija :	Rezultat	Tip tekme	
januar	Španija	22 : 28	PTU	
	Nemčija	30 : 26	PTU	
	Portugalska	26 : 25	PTU	
	Hrvaška	33 : 26	PTE	
	Portugalska	27 : 28	EP	
	Rusija	23 : 27	EP	
	Danska	28 : 24	EP	
	Švedska	24 : 26	EP	
	Islandija	27 : 26	EP	
	Hrvaška	25 : 24	EP	
	april	Evro – team	31 : 35	PTE
	avgust	Švedska	28 : 23	PTU
Egipt		27 : 31	PTU	
Alžirija		27 : 26	PTU	
Bosna in Hercegovina		39 : 20	PTE	
september		Kuba	28 : 27	PTE
	Nemčija	26 : 29	PTE	
	Francija	24 : 24	OI	
	Švedska	30 : 32	OI	
	Avstralija	33 : 20	OI	
	Španija	28 : 31	OI	
	Tunizija	22 : 20	OI	
	Rusija	22 : 33	OI	
	Francija	22 : 29	OI	
	Egipt	28 : 34	OI	

PTU- prijateljski turnir; PTE- prijateljska tekma; EP- evropsko prvenstvo; OI- olimpiada

Pri analizi posameznih člankov sem sledil značilnostim, ki so zaznamovale prispevke, ob tem pa sledil (rezultatskim) vzponom in padcem slovenske moške rokometne reprezentance, ki je prav v raziskovalnem letu zabeležila največji ekipni uspeh slovenskega tekmovalnega športa

¹⁵ Rokometna zveza Slovenije vodi samo pregled uradnih meddržavnih tekem, medtem ko sem v časopisu zasledil tudi poročila z neuradnih prijateljskih tekem, ki jih je reprezentanca odigrala v sklopu priprav na prvenstvi. Zaradi tega se nekatere številke ne ujemajo.

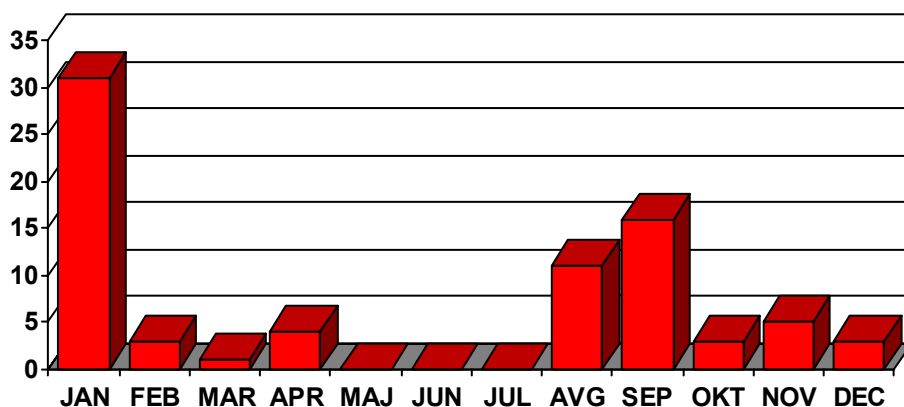
do sedaj – uvrstitev na olimpiado. Da sem prišel do zaključkov, sem zasledoval naslednje kategorije v količini, slogu in stilu pisanja:

- *število prispevkov*,
- *rezultati* (zmage, porazi),
- *zvrst prispevkov* (vest, razširjena vest, poročilo, komentirano poročilo, intervju, anketa, komentar),
- *vrednotenje* (pozitivno, negativno ali nevtrarno),
- *nacionalni vidik* (širše, nacionalno pojmovanje rokometnih (ne)uspehov),
- *jezik* (stilno zaznamovane besede, okrasni pridevniki itd.) in
- *avtor prispevka*.

Preglednica 10.: Število prispevkov o moški rokometni reprezentanci po mesecih

mesec	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
število	31	3	1	4	0	0	0	11	16	3	5	3

Graf 1.: Število prispevkov o moški rokometni reprezentanci po mesecih

3. 2. 1. JANUAR

JANUAR				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
31	vest: 5 razširjena vest: 8 poročilo: 3 komentirano poročilo: 7 intervju: 3 anketa: 1 komentar: 4	zmage: 5 porazi: 4	brez podpisa: 2 Franci Božič: 26 Dušan Šauta: 1 Gorazd Nejedely: 1 Jože Kreft: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 3

Mesec januar je bil v Delu rokometno zelo pester predvsem po zaslugi evropskega prvenstva na Hrvaškem, na katerem je slovenska reprezentanca dosegla 5. mesto in se uvrstila na olimpijske igre. Temu uspehu je bilo posvečeno precej vrstic tudi v Delu, zaradi česar je bil

januar količinsko zelo bogat s članki o slovenski moški rokometni reprezentanci. Skupaj je bilo na to temo objavljenih 31 prispevkov, pri čemer po zvrsti prevladujejo razširjene vesti (8) kot napovedi prihajajočih tekem ter komentirana poročila (7) z odigranih tekem. Da je rokomet v Delu predvsem pod okriljem novinarja Francija Božiča, potrjuje 26 (od 31) njegovih člankov; Franci Božič je bil tudi Delov dopisnik s Hrvaške v času prvenstva.

Ker je bilo v mesecu januarju objavljenih več prispevkov kot je bilo tekem reprezentance, je težko govoriti o tem, kako (pozitivno ali negativno) se piše ob zmagah oz. porazih. Navkljub temu lahko strnem, da je bil pogled na rokometiške velikemu uspehu vsled pretežno pozitiven, kar kaže tudi statistika, ki zajema samo mnenjske prispevke: v 7 je avtor dosežke ali igro Slovencev ocenjeval pozitivno, v 5 nevtrarno, 4 članki pa so naše reprezentante opisovali kritično. Negativne ocene so prevladoval v času prvih tekem evropskega prvenstva, ko je vse kazalo, da se bodo Slovenci borili za zadnja mesta – »Ali so Slovenci, ..., sposobni le za podvige na prijateljskih tekmah?« in pa »Sanje o Sydneyu žal le utopija« (oboje Delo, 24. 1. 2000: 14) Iz dotedanjih prispevkov je moč razbrati veliko razočaranje in obupanost nad slovenskimi rokometiški, potem pa so po spletu srečnih tekmovalnih okoliščin le dobili priložnost za uvrstitev na OI, kar jih je v trenutku iz poražencev naredilo velike junake, o katerih se seveda vedno piše pozitivno. Da ob porazih pisanje ni vedno negativno, nam priča prispevek (Delo, 26. 1. 2000: 9) po tekmi s favoriziranimi Rusi, ki so jo naši izgubili, a prikazali dobro igro – »... so naši izpeljali nekaj duhovitih akcij.« ipd. Spet so se pojavili pozitivni naslovi »Velika zmaga nad Hrvati« (Delo, 30. 1. 2000: 13), v besedilu člankov pa same pohvale na račun slovenske samozavesti in borbe do zadnjih atomov moči ter o kakovosti reprezentance, ki je končno prišla na plano.

Zanimive so jezikovne posebnosti v posameznih prispevkih, pri čemer je jezik stilno zaznamovan predvsem ob velikih uspehih, ko v prispevkih praviloma najdemo besede vznemirjenja, navdušenja in poveličevanja. Po zmagi nad Nemci smo lahko brali o »senzacionalni zmagi«, »furioznem začetku« in o »največjem skalpu slovenske reprezentance« (Delo, 7. 1. 2000: 11). Po drugi strani je slabe igre reprezentance na uvodnih tekmah spremljalo negodovanje avtorjev v stilu »Naši so silno razočarali...«, en prispevek pa je nosil čustven naslov »Boleč poraz na štartu odpihnil naše sanje« (Delo, 22. 1. 2000: 14). Slabo igro posameznikov so jezikovno popestrili s primerami, npr. »Iztok Puc je igral z alibijem, ...« (Delo, 24. 1. 2000: 11). Po veliki zmagi nad Hrvati in uvrstitvi na olimpijske igre, Franci Božič ni skoparil s presežniki: vrhunska igra, briljantna zmaga, zgodovinski podvig itd. (Delo, 30. 1. 2000: 13) Za natančnejši oris vzdušja v dvorani je uporabil tudi primero »V razgretem zagrebškem vzdušju, ki je spominjalo na vojne razmere, ...« (Delo, 30. 1. 2000: 13).

Nacionalni vidik je ob zmagi nad Hrvati zaradi našega rivalstva z njimi prišel še posebno do izraza. Zmago rokometiške so v mnogih medijih povzdignili v zmago Slovencev nad Hrvati.

Že pred tekmo je olje na ogenj dolival predsednik hrvaškega olimpijskega komiteja Antun Vrdoljak, ki je za Delo dejal: »Slovenci ste nam Hrvatom vedno trn v peti; če vas ne premagamo, lahko nehamo igrati rokomet.« (Delo, 29. 1. 2000: 13) O velikem veselju naroda priča naslov »S harmoniko in trobento proslavili zmago nad Hrvati« (Delo, 30. 1. 2000: 13). Da so bile razmere zares naelektrene in tekma več kot športni obračun, sem okusil tudi sam, ko sem se kot gledalec udeležil tekme. Za vse ostale je Franci Božič protislovensko vzdušje opisal takole: »Naših niso iztirili niti vandalski izpadi dela navijačev med intoniranjem slovenske himne (z golimi zadnjicami, dvignjenimi sredinci in huronskim vzklikanjem »Ubi, ubi, Janeza!«) ...« (Delo, 30. 1. 2000: 13) Da so bili Hrvati tistega dne res veliki poraženci, je avtor pristavil, da sta »Hrvate dotokla Jovičič in Pajovič.« (Delo, 30. 1. 2000: 13) Kako velik je v športu vpliv kapitala, je znano. Tudi ob rokometnem uspehu je predsednik uprave Mercatorja Zoran Jankovič, ki je tudi predsednik rokometne zveze in v ta šport vloži veliko denarja, speljal vodo na svoj mlin. Poleg ¼-stranske Mercatorjeve čestitke (Delo, 30. 1. 2000: 13) je naslednji dan priredil sprejem za slovenske rokometne pred Hipermarketom Mercator v Šiški in ne pred mestno hišo v Stari Ljubljani, kot je to navada ob ostalih velikih športnih uspehih naših športnic in športnikov.

3. 2. 2. FEBRUAR

FEBRUAR				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
3	vest: 0 razširjena vest: 0 poročilo: 1 komentirano poročilo: 0 intervju: 1 anketa: 0 komentar: 1	ni tekem!	Franci Božič: 2 Miha Hočevar: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 1

Februar je bil v znamenju zatišja po rokometni mrzlici, ki je vladala po januarskem evropskem prvenstvu. Vsi trije prispevki, ki se tičejo rokometne reprezentance, so bili objavljeni prve dni v mesecu in so analizirali pretekle dogodke. Kasnejši rokometni prispevki so bili posvečeni klubskemu rokometu: slovenskim ligam, pokalu Slovenije in tekmam slovenskih klubov v evropskih rokometnih pokalih.

Velik nacionalni vidik je vseboval intervju s predsednikom rokometne zveze Leopoldom Kalinom, ki je v svoji oceni minulega prvenstva takole ocenil pomen uspeha za Slovence: »Slovenija je dobesedno dihala z rokometom, tekma s Hrvati je bila očitno več kot le šport. ... Fantje so s to zmago dvignili slovensko samozavest in zdi se, da tudi popravili mnoge hrvaške krivice.« (Delo, 4. 2. 2000: 15)

Še enkrat se je pokazal vpliv kapitala Mercatorja, ki si je s svojim vlaganjem v rokomet tudi v februarju prislužil brezplačno reklamo s fotografijami pojočih slovenskih rokometnešev, ki na

sprejemu pred Mercatorjevimi hipermarketom s pesmijo slavijo velik uspeh. Ob tem pa je v istem prispevku veliko govora tudi o skorumpiranosti EHF (Evropska rokometna zveza) in poskusih podkupovanja Hrvatov, ki so ostali nekaznovani (Delo, 1. 2. 2000: 11).

3. 2. 3. MAREC

MAREC				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
1	vest: 0 razširjena vest: 1 poročilo: 0 komentirano poročilo: 0 intervju: 0 anketa: 0 komentar: 0	ni tekem!	Franci Božič: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Marec je bil v celoti posvečen klubskemu rokometu, pri čemer so največ prostora zasedali prispevki o celjskih nastopih v Ligi prvakov. Reprezentančno tematiko je imel samo en prispevek Francija Božiča, v katerem je predstavil žreb predtekmovalnih skupin za olimpijske igre, in Slovencem pripisal precej možnosti za napredovanje v četrtfinale turnirja.

3. 2. 4. APRIL

APRIL				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
4	vest: 0 razširjena vest: 2 poročilo: 1 komentirano poročilo: 0 intervju: 0 anketa: 0 komentar: 1	zmage: 0 porazi: 2	Franci Božič: 3 Tanja Volarič: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Aprila so se v Delu pojavili štiri prispevki o moški rokometni reprezentanci, ki je povsem na začetku meseca v sklopu slovenskega dneva rokometu odigrala revialno tekmo s tujci, ki igrajo v slovenski ligi – in jo izgubila –, nekaj dni kasneje pa je sledil še spektakel v dvorani Tivoli, ko so se ob 50-letnici Rokometne zveze Slovenije zbrali v slovenskem športnem hramu najboljši rokometarji Stare celine in odigrali promocijsko tekmo proti domači reprezentanci. »Euro team« je v privlačni predstavi pred napol praznimi tribunami (!) premagal Slovenijo s štirimi goli razlike.

Navkljub dvema zaporednima porazoma pisanje o slovenski reprezentanci v dveh razširjenih vesteh, poročilu in komentarju ni bilo kritično. Celo več: Franci Božič je bil navdušen nad lahkotnostjo rokometu na tekmi Slovenija : Evropa in jo je jezikovno bogato opisal kot »duhovito in zabavno rokometno predstavo«, v kateri smo videli »sijajne *bravure* na obeh

straneh«, pri čemer je po »kolektivnem »showu« na obeh straneh zmagal roketmet.« (vse Delo, 5. 4. 2000: 16)

Vpliv vloženega kapitala se je pojavil v prispevku (Delo, 5. 4. 2000: 16), v katerem je posebej poudarjeno, da so se ob okrogli obletnici domače zveze roketmetni veljaki iz cele Evrope zbrali prav v prostorih Hermes SoftLaba, ki je pod vodstvom Rudija Brica še eno od pomembnih podjetij v slovenskem roketmetu.

3. 2. 5. MAJ, JUNIJ, JULIJ

MAJ JUNIJ JULIJ				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
0	ni prispevkov!	ni tekem!	ni prispevkov!	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Trije meseci – maj, junij, julij – so minili v popolnem reprezentančnem roketmetnem mrtvilu. Na sporedu ni bilo nobene tekme, zato tudi nobenega prispevka. Edina roketmetna tema, ki je v juliju pretresala roketmetno javnost je bila t. i. afera Lubej. Moj soigralec pri Prulah 67 in eden najboljših slovenskih reprezentantov je namreč podpisal dvojno pogodbo: predpogodbo s Celjem Pivovarno Laško in pogodbo z Mobitel Prulami 67. Zaradi tega je nastal ljubljansko-celjski spor, ki so ga spremljali tudi v časniku Delo.

3. 2. 6. AVGUST

AVGUST				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
11	vest: 5 razširjena vest: 3 poročilo: 2 komentirano poročilo: 0 intervju: 1 anketa: 0 komentar: 0	zmage: 3 porazi: 1 remiji: 1	brez podpisa: 1 Franci Božič: 3 Jasna Milinković: 1 Miha Hočevar: 2 Rok Gorjup: 3 Ž.Ž.: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Slovenska moška roketmetna reprezentanca se je zbrala v začetku meseca avgusta in s kondicijskimi pripravami na Rogli pričela »projekt Sydney 2000«. Ves mesec avgust je bil tako namenjen pospešenemu treningu za prihajajoče olimpijske igre. Časnik Delo je slovenske reprezentante spremljal precej podrobno in o njihovem stanju objavil 11 prispevkov. V primerjavi s prejšnjimi meseci so si avtorji precej bolj enakomerno razdelili deleže objavljenih prispevkov, tako da je Franci Božič napisal 3 prispevke, prav toliko jih je

spisal tudi do tega meseca še »nepoznani« Rok Gorjup, z dvema je pomagal še Miha Hočevar.

Največkrat so avtorji napovedovali pripravljalne tekme in o njih napisali 5 vesti in 3 razširjene vesti, poročil s tekem je bilo relativno malo (3), objavljen pa je bil tudi (1) intervju z mladim reprezentantom Alešem Pajovičem.

Zaradi izključno poročanja in najave prihodnjih pripravljalnih tekem je bil jezik v vseh prispevkih zelo objektivni, stilno povsem nevtralen, brez kakršnega koli vrednotenja ali jezikovnih posebnosti. Tudi nacionalnega vidika ni bilo zaznati v nobenem avgustovskem prispevku. Navkljub temu pa so bili rokometaši predstavljeni kot najbolj zabavni del olimpijske odprave, ki se je predstavila na ljubljanskem gradu (Delo, 23. 8. 2000: 10). Sicer se je v avgustu sporazumno le zaključila afera Lubej – za dve leti je ostal igralec Mobitela Prul 67. Poleg tega je v Grčiji nastopala mladinska reprezentanca in osvojila 5. mesto, kar je bilo veliko razočaranje.

3. 2. 7. SEPTEMBER

SEPTEMBER				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
16	vest: 5 razširjena vest: 2 poročilo: 0 komentirano poročilo: 7 intervju: 2 anketa: 0 komentar: 0	zmage: 3 porazi: 6 remiji: 1	brez podpisa: 4 Franci Božič: 10 Rok Gorjup: 2	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 2

Zgodovinski mesec za slovenski rokomet in šport nasploh. Na olimpijskih igrah se je predstavila prva slovenska moštvena reprezentanca – moška rokometna. V poplavi športnih prispevkov, ki jih je Delo objavilo na svojih olimpijskih straneh, ki so izhajale v času olimpiade, se je zvrstilo 16 takih, ki so opisovali (ne)uspehe slovenskih rokometašev. Veliko večino (10) jih je ponovno napisal Franci Božič, ki je bil eden izmed treh Delovih novinarjev, ki so poročali s prizorišča. Nepodpisani prispevki gredo na rovaž kratkih olimpijskih novičk. Po zvrsti novinarskih prispevkov so med 16-imi prispevki prevladovala komentirana poročila (7) z vključenimi kratkimi izjavami trenerjev in igralcev. Napoved tekem je bila večinoma vestičarske (5) narave, dvakrat pa je prihajajočo tekmo slovenskih rokometašev napovedovala razširjena vest. Objavljena sta bila tudi dva intervjuja – eden s selektorjem Jerasom.

Novinarsko ocenjevanje je nihalo s formo reprezentance in njihovimi uspehi. Pozitivno konotacijo lahko pripišemo 3 prispevkom, nevtralnemu stališču jih je imelo 6, kritično pa je o reprezentanci pisalo 7-krat. Optimistično vzdušje pred odhodom na olimpijske igre, ko so vsi napovedovali boj (in osvojitve) za medalje, se je razblinilo po hudem četrtfinalnem porazu z

Rusi. Napovedi podobne tisti Iztoka Puca, da se je z dveh olimpiad vrnil z medaljo in da ne vidi razloga, da se ne bi tudi s te (Delo, 5. 9. 2000: 14), so kmalu izgubile svojo moč.

Neprepričljive igre v pripravljalnem obdobju so v reprezentanco vnesle nemir, ki ga je selektor Jeras v intervjuju (Delo, 4. 9. 2000: 13) miril z besedami: »Slabše igre v pripravljalnem obdobju še nič ne pomenijo.« Napetost ni ušla niti Franciju Božiču, ki je pred otvoritvijo iger o vzdušju med rokometaši zapisal, da je v moštvu, ki je noč in dan skupaj že dva meseca, naelektrno vzdušje ter da vsi komaj čakajo začetek tekmovanja (Delo, 9. 9. 2000: 8).

Ta je prišel s tekmo proti Franciji, na kateri je Slovenija po izvrstni igri vodila z neulovljivo razliko, pa na koncu vendarle iztržila le remi. Franci Božič je tekmo opisal povsem nevtralnno, brez posebnih jezikovnih posebnosti. Celo ob hudih pritožbah našega tabora nad sojenjem je obdržal kritično distanco. Že naslednji dan se je o tesnem porazu Slovencev s Švedi (po tem, ko so ponovno vodili s 6 goli) izrazil bolj kritično ter jim očital, da se jim ne bi smel ponoviti »slovenski nogometni sindrom« (Delo, 19. 9. 2000: 13), ki ga lahko uvrstimo tudi v rubriko nacionalni vidik, saj je avtor s tem obrazložil nacionalno slovensko lastnost, da tik pred velikim uspehom, vedno pokleknemo (Delo, 19. 9. 2000: 13). Le-to je dva dni kasneje (Delo, 21. 9. 2000: 13) preimenoval kar v »slovenski sindrom«.

Kljub temu pa je gospod Božič pozitivno in jezikovno slikovito ocenil zmago proti domačinom – Avstralcem -, ko je dobro igro naših opisal kot »elementarno slo po maščevanju (sodnikom op. p.) na slovenski strani«, s pomočjo katere so »Slovenci uprizorili divji ples.« (oboje Delo, 21. 9. 2000: 13) Že naslednji dan pa so se ponovno začela ugibanja o (ne)moči naših – poraz proti Špancem po »neprepričljivi in neagresivni igri« (Delo, 23. 9. 2000: 13). Naslov »Beno Lapajne je uničil Tunizijo« (Delo, 25. 9. 2000: 13) je bil le krinka za težko zmago Slovenije nad Afričani, ki je vendarle prinesla prvi cilj- uvrstitev v četrtfinale olimpijskega turnirja.

Sanje o medalji so se »neslavno razblinile« po »debaklu z Rusi« (Delo, 27. 9. 2000: 13), kot je hud poraz (33:22) v četrtini finala označil Franci Božič, ko je ugotovil, da Slovenci na odločilnih tekmah navkljub vsemu govorjenju še nikoli nismo premagali nikogar od »velikih«. Slovensko vrsto je označil za razglašeno, kar se je v nadaljevanju turnirja le še potrdilo ob apatičnem porazu s Francozi (naslov »Razpad sistema v Jerasovi četi«), po kateri je zmanjkalo lepih besed, zato je gospod Božič že pisal o tem, kako naši komaj čakajo, da se konča olimpijska mora (Delo, 30. 9. 2000: 16) ter dodal, da so »Slovenski rokometaši, ..., utopistično napoved o boju za medalje očitno vzeli preveč zares.« (Delo, 30. 9. 2000: 16)

3. 2. 8. OKTOBER

OKTOBER				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
3	vest: 0 razširjena vest: 1 poročilo: 0 komentirano poročilo: 1 intervju: 1 anketa: 0 komentar: 0	zmage: 0 porazi: 1	Franci Božič: 3	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Zadnja tekma za slovensko reprezentanco ne preveč uspešnih olimpijskih iger je pomenila tudi nov poraz (z Egiptom 28:34) in s tem končno 8. mesto na olimpijskem turnirju, kar je bilo mnogo manj od velikih pričakovanj, ki so segala vse do medalje. Takoj po koncu olimpijskega turnirja je v Delu zamrlo tudi zanimanje za slovenski roket, Slovenija je namreč častila zlati dvojec Čop – Špik ter Rajmonda Debevca. Vsega skupaj so bili objavljeni trije roketni prispevki, katerih avtor je bil Franci Božič; napisal je po en intervju, komentirano poročilo in razširjeno vest.

Rezultatom slovenske roketne reprezentance primerno, je v vseh prispevkih čutiti negativno ozračje v smislu: predolimpijske sanje o medalji so se končale z nizom porazov in grenkim razočaranjem (Delo, 2. 10. 2000: 13). Temu primeren je bil tudi jezik, ki je izžareval ironijo in razočaranje: nadnaslov zadnjega olimpijskega članka – »Davek na pretirane roketne ambicije?« (Delo, 2. 10. 2000: 13) Posamezniki so dobivali slabšalne pridevnike: »Puc in Šerbec sta ranjena obtičala na klopi, Pajovič je le statiral...« (Delo, 2. 10. 2000: 13) Padale so celo težke besede (sramota, katastrofa) in končna ugotovitev, da »je nadaljevanje potrdilo, da je slovenski roket še vedno svetovna druga liga.« (Delo, 2. 10. 2000: 13) Olimpijske igre so se v Delu za roket končale brez vsakršnega komentarja celotnega turnirja, molk pa je konec meseca pretrgal selektor Jeras, ki je v intervjuju z naslovom »Poguben mik kolajne« (Delo, 25. 10. 2000: 17) olimpiado ocenil kot »povsem solidno opravljeno delo«, saj so dosegli osnoven cilj – uvrstitev v četrtfinale. Poleg tega pa je nepreklicno napovedal svoj odstop z mesta selektorja, s čimer se je do danes končala zlata doba slovenskega rokmeta.

3. 2. 9. NOVEMBER

NOVEMBER				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
5	vest: 0 razširjena vest: 1 poročilo: 1 komentirano poročilo: 0 intervju: 2 anketa: 0 komentar: 1	zmage: 0 porazi: 0	Franci Božič: 4 Miha Hočevar: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Predzadnji mesec leta 2000 se je o reprezentančnem rokometu v časniku Delo pisalo predvsem o menjavi selektorja na krmilu moške reprezentance. Po razrešitvi Jerasa je Franci Božič (4 prispevki v decembru) v preglednici (Delo, 6. 11. 2000: 11) predstavil osem kandidatov za novega selektorja in med njimi kar 50% možnosti pripisal Matjažu Tomincu, ki so ga naslednji dan »soglasno potrdili za novega selektorja moške rokometne reprezentance.« (Delo, 8. 11. 2000: 12) Izbira novega selektorja je bila v Delu ocenjena pozitivno z delno zadržanostjo zaradi fizične oddaljenosti Tominca, ki je živel v Švici. V vseh prispevkih – med njimi 2 intervjuja, po ena razširjena vest, poročilo in komentar – je bil jezik stilno nevtralen, iz prispevkov prav tako ni bilo mogoče izluščiti nacionalnega vidika.

3. 2. 10. DECEMBER

DECEMBER				
število prispevkov	zvrst prispevkov	zmage, porazi	avtor	nacionalni vidik
3	vest: 1 razširjena vest: 1 poročilo: 1 komentirano poročilo: 0 intervju: 0 anketa: 0 komentar: 0	zmage: 2 porazi: 0	nepodpisani: 2 Miha Hočevar: 1	število prispevkov z izraženim nacionalnim vidikom: 0

Tik pred novim letom se je zbrala pomlajena reprezentanca, ki jo je novi selektor Tominec odpeljal na prijateljski turnir v Švico, o čemer je v dveh (2) prispevkih poročalo tudi Delo. To je edini mesec v letu 2000, ko se pod prispevki niti enkrat ni podpisal Franci Božič. Zaradi dveh zmag je ocena iger reprezentance skrajno pozitivna, kar je zaznati tudi v jeziku. Naslov Hočevarjevega poročila po prvih zmagah z novim trenerjem se je glasil »Uspešen debut Tominca« (Delo, 30. 12. 2000: 11), v nadaljevanju pa je zapisal med drugim, da »so naši kot za šalo opravili s Kuvajtčani, ...« (Delo, 30. 12. 2000: 11). Zadnji ponedeljek v letu 2000 so na športnih straneh Dela objavili kolaž fotografij slovenskih športnikov, ki so zaznamovali iztekajoče se leto. Med njimi je bila tudi fotografija slovenskih rokometišev, pod katero so v kratkem komentarju pod naslovom »Rokometna senzacija v domu športov zapisali: »Pot v

Sydney so si slovenski rokometiši tlakovali na januarskem EP na Hrvaškem.« (Delo, 27. 12. 2000: 9) V tem optimističnem vzdušju se je leto rokometne reprezentance Slovenije v Delu tudi končalo.

*** Primer prispevka o slovenski moški rokometni reprezentanci v Delu

Foto Blad Semec

Po nogometnem slavlju še rokometno 1-02-2000

DELO

796 022 (4970)
Ljubljana - Slovensko glavno mesto je poltretji mesec po velikem slavlju ob uvrstitvi nogometne reprezentance na letošnje evropsko prvenstvo doživelo še rokometno slavlje. Našo izbrano vrsto je najprej v Mercatorjevi poslovni stavbi sprejel Zoran Janković, predsednik Rokometne zveze Slovenije, nato pa ji je za 5. mesto na evropskem prvenstvu na Hrvaškem in za uvrstitev na olimpijski turnir v Sydneyju čestital še slovenski predsednik Milan Kučan ter jim seveda zaželel čim boljše uvrstitev v Avstraliji.

Najbolj veselo pa je bilo vendarle pred Mercatorjevim nakupovalnim središčem v Šiški, kjer je ob spremljavi zabavnoglasbene skupine Victory žuljake evropskega prvenstva na Reki in

v Zagrebu pričakala 1500-glava množica (na fotografiji), med katero so se pomešali člani treh navijaških skupin, celjskih Florjanov, ljubljanskih Green Dragonsov in privrženci rokometarjev Prul '67, Red Tigers. «Niti takrat, ko smo s hrvaško reprezentanco osvojili zlato olimpijsko kolajno v Atlanti, nam ob vrnitvi niso znali prirediti podobnega sprejema. Zato mi bo množica in razpoloženje, ki sta nas pričakala v Šiški, še posebno ostala v spominu. Želim pa si, da bi dali slovenskim ljubiteljem rokometna na Ol še večji povod za proslavljanje,» je dejal Iztok Puc, eden najbolj izkušenih mož med izbranci Leopolda Jerasa.

Več na 11. strani. M. H. (1)

4. INTERVJU

FRANCI BOŽIČ, športni novinar Dela (rokomet)

Gospod Božič, že vrsto let ste eden vodilnih športnih novinarjev pri nas in športno sceno poznate tako rekoč do obisti. Ste se, ali pa se še vedno, tudi sami ukvarjali s katerim športom?

Sodim v kategorijo zelo zaposlenih novinarjev z nepredvidljivim urnikom, zato je moja športna aktivnost skromna: tu in tam kak kilometer ali dva teka, kaka igra košarke še bolj poredko. V mladih letih sem aktivno igral rokomet in košarko, nekaj manj nogomet, a le do začetka študija. Aktivno športno udejstvovanje v mladosti je za športne novinarje tako rekoč imperativ, nobene druge poti namreč ni, da bi novinar lahko spoznal avtentično funkcioniranje športnega kolektiva. Brez poznavanja utripanja ekipe pa ni mogoče avtoritativno pisanje o dogajanjih v ekipah. Seveda pa tudi status športnika najvišjega razreda avtomatično še ne omogoča dobrega pisanja.

Kako dolgo ste pravzaprav že v novinarskih vodah? Kako se je delo spreminjalo skozi čas?

S športnim novinarstvom se ukvarjam skoraj 35 let. V tem času so se zaradi novih tehnologij in spremenjenih bralnih navad zgodile velike spremembe. Ob mojem debutu televizija še ni igrala tako izredne vloge kot danes, računalniki pa niso pokrivali baze podatkov in rezultatov, tako da je bil časopis za športno javnost tako rekoč okno v svet. Objavljanje rezultatov do najnižjih ravni je bilo tedaj imperativ, v pisanju pa so daleč prevladovala enostavna poročila. Velikih svetovnih športnih zvezd je bilo razmeroma malo, zato so daleč prevladovala domače teme. V novejšem času se je razmerje med domačimi in mednarodnimi temami močno spremenilo. Prav tako razmerja med poročili in drugimi, zahtevnejšimi novinarskimi zvrstmi vse več je zahtevnejših, prevladujejo pa stori. Komunikacijske povezave in računalniki so novinarjem zmanjšale travme: nekoč je bil problem z daljne dežele sploh poslati poročilo, danes so vsi problemi povezani z vsebino kako bralcu ponuditi največ zanimivosti.

Delo velja za vodilni slovenski časnik; kako se Delova športna redakcija razlikuje od drugih te vrste?

Delova športna redakcija ima od nekdaj poseben imidž. Vselej je veljala za dokaj resno in natančno, poudarek je bil predvsem na pozitivističnem načinu pokrivanja vseh pomembnejših dogodkov. Ta sloves je ohranila do danes, tudi za ceno nekoliko skromnejše atraktivnosti. K senzacionalizmu se - za razliko od nekaterih drugih medijev - v glavnem ni zatekala, še vedno velja za dokaj verodostojno. Ni pa več tako avtoritativna: ker je izgubila široko razgledane, pridobila pa specialistične pisce.

Ali občutite pri pisanju kakršne koli pritiske od zunaj? Vam je kdo že kdaj fizično grozil ali vam ponujal za objavo članka denar?

Pritiski ali natančneje poskusi pritiskov vselej obstajajo, še zlasti če gre za angažirano pisanje. Dober novinar se jih mora znati otresti. Fizične grožnje in poskusi podkupovanj sodijo k novinarskemu poslu. Imam veliko tovrstnih izkušenj, podkupljivost novinarja je velik greh. Včasih je težko določiti mejo, merilo pa je vest. Žal je veliko športnih novinarjev podkupljivih, mnogi se tega niti ne zavedajo, mislim, da zaradi tega, ker nimajo izdelanega osebnega stila razmišljanja in pisanja.

Kako ocenjujete slovenski šport nasploh?

Slovenski vrhunski šport je nekako na srednji evropski ravni. V primerjavi z drugimi ga je ogromno, pri čemer mislim na število panog, ki se jim posvečamo. Posebej značilno je špekuliranje: najbolj ambiciozno in finančno podprto se lotevamo panog, ki v evropskem

prestiju ne pomenijo veliko. Ni naključje, da naš delež ni posebno velik v najbolj konkurenčnih panogah in tam, kjer je najtežje uspeti: tenisu, nogometu (klubskem), atletiki... Žal se trend nadaljuje, ker je slovenska javnost razmeroma naivna in pristaja na natege.

Kateri šport vam je najbolj pri srcu in o katerem najraje pišete?

Najbolj me privlačijo igre, individualni športi manj. Za pisanje se mi zdi zanimiva in intrigantna predvsem skupinska dinamika znotraj kolektivov, skozi katero je mogoče splesti največ zgodb, ki zares prevzamejo bralce. Nogomet je v tem pogledu vsekakor igra brez konkurence, predvsem zaradi največjega zanimanja zanj. Privlačita me tudi košarka in rokomet, ki sem ju igral, žal pa imata oba svoje limite. O rokometu rad pišem tudi zato, ker sem prek njega prodril v svet novinarstva. Za publiko je zanimiv predvsem zaradi enostavnosti, na drugi strani pa sodi med severne športe, čeprav se je v zadnjih letih uveljavil tudi na jugu, zaradi česar z njim ni povezana velika publiciteta in zvezdnitvo. Tudi profesionalizem v rokometu je razmeroma omejen, mislim, da zaradi tega, ker se je razvil v protestantskem delu Evrope. Košarka, ki je bolj južnjaški šport, je obraten primer, zanj so značilni preplačani športniki, zvezdnitvo, velika publiciteta. Predvsem zaradi sveta, iz katerega izhaja, pa tudi zaradi vpliva ameriške NBA z znamenitim zvezdnim in spektakelskim sistemom.

Če se vrneva nazaj na rokomet: kakšno je njegovo trenutno stanje in kakšni so izgledi za nadaljnji razvoj te igre na Slovenskem?

Rokomet je v Sloveniji vsekakor najbolj perspektivna igra. Ima vse, je enostavna, razmeroma poceni, ne zahteva ekstremno visokih in dragih igralcev kot košarka, poslovno pa ni tako zahtevna kot nogomet. Kot igra je nekako pisana na kožo Slovencem, ker velja za delovno in maksimalno angažirano igro, v kateri talent, katerih število je v majhni državi omejeno, niti ni odločilen. Velja tudi za šport malih mest, Slovenija pa velikih skoraj nima. Čeprav je po uspehih najuspešnejši, še zdaleč ni izkoristil vseh potencialnih možnosti, ima še velike rezerve za popularizacijo in kakovostni napredek. Tudi kar zadeva publiciteto. Rokometaši sicer za to krivijo medije in novinarje, toda krivi so sami, saj so s propagando veliko manj agresivni in prodorni kot na primer košarkarji ali nogometaši. Morali bi izpopolniti predvsem organizacijo klubov.

Bi lahko kljub temu trdili, da je rokomet slovenski ekipni šport št. 1? Konec koncev so se slovenski rokometaši kot prvi ekipni športniki uvrstili na olimpijske igre. Ali ni njegova medijska zastopanost za tak status vendarle mnogo premajhna?

Rokomet je po mojem mnenju v medijih slabo zastopan, kar je razvidno iz analiz. Delno je to tudi v naravi igre. Rokomet je vsekakor ekipni šport številka ena pri nas: tako po uspehih kot po potencialih. Uvrstitev na OI je ogromen uspeh, toda treba je priznati, da uspeha nogometašev z EP in SP objektivno štejeta več in sta bila logično tudi veliko bolj odmevna. Prej ali slej bo tudi rokomet dobil tudi ustrezno odmevnost.

Res je, da je konkurenco vedno težko ocenjevati, toda ali bi za konec lahko ocenili edini slovenski športni dnevnik Ekipo?

Brez večjih pomislekov lahko zatrdim, da je Ekipo najslabši športni dnevnik v Evropi. Njena zasnova je brez smiselnega koncepta, novinarski kader milo rečeno vprašljiv, kakovost pa zelo nizka. Res ne vem, zakaj se ne zgledujejo po Sportskih novostih, ki jih imajo pred nosom in so vrhunski časopis, ki je sicer v zadnjem času zavil v t. i. rumene vode, pa vendar. Njihovi prispevki imajo zgodbo – zanimivo branje. Pred časom sem si tudi sam prizadeval ustanoviti kakovosten slovenski športni dnevnik, žal pa do realizacije ni prišlo zaradi podcenjevanja potrebe po takem časopisu s strani tistih, ki držijo v rokah finance. S to nalogo se bodo pač morali spopasti mladi, zagrizeni novinarji, ki se bodo temu delu popolnoma predali.

5. ZAKLJUČEK

Prebijajoč se skozi literaturo in športne prispevke, ki jih je leta 2000 objavilo Delo, sem kaj hitro spoznal, da sem si za diplomsko delo zadal kar zahtevno nalogo. Ure in ure, ki sem jih ob veliki koncentraciji, da mi le ne bi ušla kakšna rokometna vestička, presedel v zakajeni športni redakciji Dela in še prej po knjižnicah, so to samo potrdile.

Vsekakor sem v diplomskem delu potrdil, da je šport družbeno izjemno pomembna zadeva, njegovo mesto v civilni sferi 20. in 21. stoletja pa najlepše dokazuje citat iz Športa in družbe (Doupona, Petrović, 2000: 7): »Ne govorimo zgolj o interesu za šport zaradi utilitarnih vrednot, kot sredstvu za razvoj zdravja, zaradi negovanega telesa, zaradi razvedrila, temveč po številu ur in kakovosti prihaja v ospredje šport kot vse bolj razširjena dejavnost, ki jo lahko umestimo v pojmovanje športa kot vsebine in kakovosti življenja.« Šport je v 21. stoletju zaradi naraščajočih družbenih razlik tudi stvar prestiža, obisk pomembnih športnih prireditev pa pomemben družabni dogodek, kjer se srečuje (tudi) družbena elita, ki s prisotnostjo na VIP tribuni dokazuje svojo pomembnost. Tipičen primer slednjega so tekme Uniona Olimpije v evropski ligi, ko t. i. pomembneže kamere pokažejo v prvem planu.

Vlogo športa v izkazovanju politične in vojaške moči držav iz časa hladne vojne je zamenjala promocija malih držav, pri čemer zmage naših športnikov na največjih tekmovanjih za uveljavitev in prepoznavnost na svetovnem zemljevidu s pridom uporablja tudi Slovenija. Športni zvezdniki so postali najstniški idoli ter se uvrstili med najbogatejše Zemljane, kar dokazuje, da je šport postal izjemna gospodarska veja. Viteški pridih športu v zadnjem času zmanjšujejo predvsem številne dopinške afere, ki pa so jim za ohranitev športnega dostojanstva domala vse športne organizacije že napovedale vojno. V poglavjih o medijih in njihovem vplivu na javno mnenje sem se še enkrat prepričal o ogromni moči medijev, ki so za najbolj popularne športe gonilo uspeha, za tiste manj priljubljene, pa so s svojim nepokrivanjem dogodkov pogubni. Prav zaradi tega se sleherni šport bori za vsak televizijski in radijski prenos ter za vsako vrstico v časopisju – kogar ni v medijih, ne obstaja.

Športna (rokometna) publika je v svetovnem merilu pomembna množica ljudi, tudi v Sloveniji ta »družbeni agregat, ki od športa nekaj pričakuje in nekaj tudi dobiva« (Protega, 1997) združuje zanimanje precejšnjega dela prebivalstva. Iz diplomskega dela je razvidno, da se na tekmah v 70% zbirajo moški, stari do 35 let, kar dokazuje, da je spremljanje športa še vedno pretežno »moška zadeva«. Organizirane navijaške skupine, ki gojijo do športa in domače ekipe še posebej močna čustva, so v slovenskem rokometu redke in spadajo med karnevalske navijaške skupine, nasilnih in agresivnih navijačev (ultrasov), ki so značilni za velike nogometne klube, pa v rokometu sploh ni.

Raziskovanja v diplomski nalogi so pokazala, da je od dvajsetih let prejšnjega stoletja, ko se je rokomet prvič pojavil na slovenskih tleh, do danes ta ekipna igra doživela mnogo

sprememb, pa tudi športnih uspehov. Rokomet je trenutno edini slovenski ekipni šport, ki se mu je uspelo uvrstiti na največje tekmovanje – olimpijske igre. Pod okriljem Rokometne zveze Slovenije so slovenski rokometni klubi med najboljšimi v Evropi, rokometašicam Krima pa je leta 2001 uspelo celo osvojiti vrh Lige prvakinj. Reprezentanci, tako ženska kot moška, sta si utrdili mesto med najboljšimi na svetu ter se redno udeležujeta svetovnih in evropskih prvenstev, kjer pa jim proti vrhu še ni uspelo priti. Ponavljajoči uspehi so rokomet v slovenski športni javnosti postavili za nogometom, košarko in alpskim smučanjem za četrti najbolj priljubljen šport pri nas. Pri tem uspehi klubov večinoma vzbujajo lokalno zanimanje (tekme Celja in Prul v Ligi prvakov privabljajo na tekme predvsem ljudi iz okolice Celja oz. Ljubljane), zmage reprezentance pa budijo v ljudeh globlja, nacionalna čustva, zato se na tekmah zberejo navijači iz vse Slovenije.

Specializirani športni tiskani mediji v Sloveniji se nenehno borijo za obstoj. Mnogo tovrstnih tednikov izide samo nekajkrat, potem pa poniknejo. Izjeme so nekatere revije o avtomobilizmu ter športni dnevnik Ekipa, ki navkljub očitkom o slabši kakovosti že nekaj let nosi breme edinega slovenskega športnega dnevnika. Po drugi strani imajo vsi dnevni časopisi svoje športne strani, ki ažurno pokrivajo najbolj pomembne domače in tuje športne dogodke, ne pa tudi tistih manj pomembnih na lokalni ravni.

Delova športna redakcija je v olimpijskem letu 2000, v katerem sem zasledoval vse prispevke o slovenski moški rokometni reprezentanci, objavila 77 prispevkov, v katerih je zajela vse najpomembnejše dogodke: evropsko prvenstvo januarja na Hrvaškem, septembrske olimpijske igre v Sydneyu, menjavo selektorja ter nekatere pripravljalne tekme. Največ prispevkov je bilo objavljenih v času obeh velikih tekmovanj, pri čemer je več prostora dobilo evropsko prvenstvo, kar pa je razumljivo, saj se takrat ni odvijalo nobeno drugo pomembno prvenstvo, v času olimpiade pa so naenkrat potekali boji v ducatih disciplin, ki jih je bilo treba medijsko pokrivati. Veliko večino reprezentančnih tekem je za Delo pokrival novinar Franci Božič, ki je bil kot dopisnik tako na Hrvaškem kot v Sydneyu. Med njegovimi in prispevki nekaterih sodelavcev prevladujejo razširjene vesti, ki največkrat napovedujejo bližajočo se tekmo in dogajanje v zvezi z njo, ter razširjena poročila, v katerih najdemo potek odigranih tekem, izjavo katerega od akterjev na igrišču ter kratko oceno – pohvalo ali kritiko. Slednje se izraža tudi v barvitosti jezika, pri čemer je ta najbolj pogosto nevtralen. Posebej pozitivno konotacijo so imeli prispevki v Delu po zmagi na evropskem prvenstvu nad Hrvati, ko so pridevniki »fenomenalno, domiselno, briljantno« itn. opisovali igro naših rokometašev, najbolj negativno pa so bili ocenjeni zadnji nastopi rokometašev na olimpiadi, ko je »nepožrtvovalno igro« spremljalo »diletantsvo« nekaterih igralcev, ki so »igrali z alibijem« itd. Največji nacionalni ponos je vzbudila zmaga v tekmi za 5. mesto na EP, ko so Slovenci premagali Hrvate v »peklu zagrebškega Doma sportova«. Sosedski dvoboj je sprožil močne emotivne odmeve, v katerih je mogoče čutiti velik nacionalni ponos, ki v pisanju prispevkov s

tekem z ostalimi nasprotniki ni prišel posebej do izraza.

Raziskovanje tematike slovenske moške rokometne reprezentance v diplomskem delu je potrdilo izhodiščno misel, da je medijska odmevnost posameznega športa odvisna od njegovih mednarodnih uspehov. Rokomet je namreč z uspehom na evropskem prvenstvu in uvrstitvijo na olimpijske igre dobil v medijih več prostora in pozornosti. S tem lahko pogojno potrdim tudi drugi del hipotetičnega vprašanja, ki predvideva, da je rokomet z omenjenim uspehom moške reprezentance postal medijsko odmeven šport. Pogojno zato, ker v mesecih, ko ni tekem reprezentance, medijska odmevnost še vedno precej upade (maj, junij in julij 2000 ni člankov), je pa zato ta čas posvečen klubskemu rokometu. Le-ta je kljub velikemu vzponu reprezentančnega rokometu, ki je bil do leta 2000 precej v ozadju, zaradi uspehov slovenskih klubov (Celje Pivovarna Laško, Mobitel Prule 67, Velenje, ...) zadržal svojo priljubljenost.

Nasploh se je še enkrat več potrdila odvisnost športa od množičnih medijev: kdor je v medijski pozornosti – ima televizijske in radijske prenose ter veliko odmerjenega prostora v tiskanih medijih –, ta ima tudi finančno podporo sponzorjev (Mercator, Pivovarna Laško). Rokomet je z nastopom na olimpijskih igrah 2000 v Sydneyu vstopil v krog zanimanja slovenske športne javnosti, z nadaljnjimi uspehi pa ima možnost, da se prebije povsem v njegovo središče.

6. VIRI

Samostojne publikacije in članki

- (1991) Slovar slovenskega knjižnega jezika. DZS, Ljubljana.
- (oktober 1993) Branost Delovih prilog. Delo Stik tržne raziskave, Ljubljana.
- (1998) Statistični letopis Republike Slovenije. Statistični urad Republike Slovenije, Lj..
- (23. 9. – 30. 9. 1998) Konzumacija Dela; panel-mailing raziskava. Delo Stik tržne raziskave, Ljubljana.
- (2001): Vision developement for handball. European handball federation, Dunaj.
- (2001) Seznam slovenskih tiskanih medijev; skupina šport-avtomobilizem. Inštitut za raziskovanje medijev Mediana, Ljubljana.
- (2001) Almanah 50 let Rokometne zveze Slovenije. RZS, Ljubljana.
- Aristotel (1982): Poetika. Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Bergant, Igor (1993). Športni program na televiziji – primerjava med Avstrijo in Slovenijo. Diplomaska naloga. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Bergant, Igor (2000). EURO 2000 na televizijskih ekranih rušil domače rekorde gledanosti. Naš nogomet, 5 (str. 20 – 21), 11 – 12.
- Boyle, Raymond (2000). Power play: sport, the media and popular culture. Harlow, Essex.
- Briški, Nataša (2000): Komercializacija športnih TV prenosov. Diplomaska naloga. FDV, Lj.
- Brooks, C. M. (1994) Sports marketing. Prentice Hall, New Jersey.
- Doupona, Mojca & Petrović, Krešimir (2000): Šport in družba. Fakulteta za šport, Ljubljana.
- Erjavec K., Volčič Z. (1999). Značilnosti množičnih medijev. Zveza prijateljev mladine, Ljubljana.
- Giacomelli, Oto (2002): Serija prispevkov »Javni interes in civilna športna sfera«. Delo – Šport, maj – avgust 2002.
- Goldlust, John (1987): Playing for keeps: Sports, the media and society. Longman Cheshire, Melbourne.
- Jankovski, Krisztof (1981): Sport a kultura masowa. V Sport i kultura (str. 221 – 237). Zbornik, Warszawa.
- Jošt, Sila, Leskošek, Tušak, Doupona, Cević Erpić, Močnik (1999). Analiza spremljanja športnih panog v Sloveniji. Fakulteta za šport, Ljubljana.
- Južnič, Stane (1993). Identiteta. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

- Košir, Manca (1988): Nastavki za teorijo novinarskih vrst. DZS, Ljubljana.
- Lippmann, Walter (1999): Javno mnenje. FDV, Ljubljana.
- Mulec, Nika (2000): Športni dnevnoinformativni program na televiziji. Diplomaska naloga. FDV, Ljubljana.
- Nastran Ule, Mirjana (2000): Temelji socialne psihologije. Znanstveno in publ. središče, Lj.
- Plešec, Matjaž (2001): Nogomet kot del podobe slovenske družbe. Delo za Prešernovo nagrado. Fakulteta za šport, Ljubljana.
- Pogačar, Robert (1995). Slovenski športni tisk. Diplomaska naloga. FDV, Ljubljana.
- Protega, Nenad (1997): Nogometni huliganizem v Sloveniji. Diplomaska naloga. FDV, Lj.
- Splichal, Slavko (1997): Javno mnenje. FDV, Ljubljana.
- Videmšek, Boštjan (2002): »Luzerji«. Delo – Polet, 14.2. 2002, str. 20.
- Wenner, G. (1989). Media, sports and society. Sage, Newbury Park.

Pogovori

- Pogovor z urednikom športnega dnevnika Ekipa, Goranom Obrezom.
- Pogovor s predsednikom Rokometne zveze Slovenije, Leopoldom Kalinom.
- Pogovor s športnim novinarjem pri časopisu Delo, Francijem Božičem.

Internetne strani

- www.rokometna-zveza.si (uradne strani Rokometne zveze Slovenije)
- www.cobiss.izum.si (bibliografski sistem in knjižničarstvo)
- www.google.com (medmrežni iskalec)
- www.eurohandball.com (uradne strani Evropske rokometne zveze)

Preglednice

- 1.: Največje veselje ob uspehih kolektivnih športov – Ljubljčanani (vir: Plesec, 2001); str. 23
- 2.: Največje veselje ob uspehih kolektivnih športov – Mariborčani (vir: Plesec, 2001); str. 23
- 3.: Največje veselje ob uspehih kolektivnih športov – šp. novinarji (vir: Plesec, 2001); str. 24
- 4.: Sestava odgovorov Ljubljčančanov in Mariborčanov na vprašanje Katere športe najraje spremljate v medijih (vir: Plesec, 2001); str. 24
- 5.: Najbolj priljubljene panoge na TVS v Slo. in Avstriji leta 1993 (vir: Bergant, 93); str. 25
- 6.: Razvoj rokometna na Slovenskem (vir: Poster na Rokometni zvezi Slovenije); str. 27
- 7.: Največji uspehi slovenskega rokometna; str. 28
- 8.: Slovenske športne publikacije (vir: Mediana, 2001); str. 31
- 9.: Koledar uradnih tekem slovenske moške rokometne reprezentance v letu 2000; str. 33
- 10.: Število prispevkov o moški rokometni reprezentanci po mesecih; str. 34

Graf:

- 1.: Število prispevkov o moški rokometni reprezentanci po mesecih; str. 34